

slovenski čebelar

11

Letnik LXXXVI — Leto 1984

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 11

1. november

letnik 86

VSEBINA

Martin Mencej: Pogled na letošnje čebelarstvo razstavo na Gospodarskem razstavišču	337
Jože Grabrijan: Čebelarjeva opravila v novembru	401
dr. Jože Rihar: Trotočina v čebeljem gnezdu	403
inž. Franc Šivic: Kako smo čebelarili v letošnjem letu	407
Janez Mihelič: 3. Mednarodni simpozij o varozi v Splitu	409
dr. Metod Kopitar: Ocena razširjenosti kužnih bolezni čebel v Sloveniji	411
Franc Kolenc: Jesensko odbiranje satja za pretopitev je pomembno čebelarjevo opravilo	414
Lojze Kastelic: Pridelovanje gozdnega medu	416
Jože Grabrijan: O letošnji čebelji letini na Kočevskem	418

IZKUŠNJE NASIH ČEBELARJEV

dipl. kmet. inž. Franc Šmerc: Ni isto selekcija čebel ali vzreja matic	419
Martin Mencej: To ni bil boj, to bilo je mesarsko klanje	421

ZA ČEBELARSKO KROŽKE

Iz čebelarskega krožka ČD Majšperk	423
--	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Andrej Sever: Belokranjski čebelarji na Miele 3 v Porto Gruaru	425
Stojan Droč: Čebelarji na Koprskem so razvili prapor	426

BILTEN MEDEX

Ivan Esenko: Čebelarstvo v Keniji (nadaljevanje)	I
Komentar k simpoziju APIMONDIJE — Varoa 84	II
Vzreja matic, naročila in prevzem matic (referat na IX. posvetovanju v Ljubljani)	III

CONTENTS

M. Mencej: A view on this year's beekeeping exhibition at Ljubljana fair	337
J. Grabrijan: Beekeeper's occupations in November	401
J. Rihar: Drone brood in a bee nest	403
F. Šivic: How we have practised beekeeping this year	407
J. Mihelič: 3rd International Symposium on varroa in Split	409
M. Kopitar: The estimation of the spread of the contagious diseases of bees in Slovenia	411
F. Kolenc: The autumn selection of comb for meeting is an important beekeeper's work	414
L. Kastelic: The production of the forest honey	416
J. Grabrijan: About this year's beekeeping harvest in Kočevje region	418

OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCES

F. Šmerc: The selection of bees is not the same as the raising of bee queens	419
M. Mencej: It was not a fight it was a massacre	421

FOR BEEKEEPING SOCIETIES

From the beekeeping circle ČD Majšperk	423
A. Đukič: Setting the beehouse surroundings	424

FROM THE SOCIETY LIFE

A. Sever: Beekeepers from Bela krajina at Miele 3 in Porto Gruar	425
S. Droč: Beekeepers from Koper region unfolded their flag	426

MEDEX BULLETIN

I. Esenko: Beekeeping in Kenya (continuation)	I
A Commentary to the Symposium Apimondia — Varroa 84	II
Raising of beequeens, orders and acceptance of beequeens	III
A report at 9th conference in Ljubljana	III

ČLANARINA V LETU 1985

Na podlagi pooblastila letošnje 33. redne skupščine (občnega zbora) je izvršni odbor ZČDS na svoji tretji redni seji dne 20. oktobra 1984 sprejel sklep o članarini ZČDS za leto 1985, ki bo znašala 1000.- din in 2 din od gospodarskega panja.

Odločitev je bila težka, toda neogibna. Dviganje cen prizadeva tudi naše vrste. Ne gre drugače; ali povišati članarino ali zmanjšati obseg Slovenskega čebelarja in kakovost papirja. Odločili smo se za prvo in se še bolj zavzeli za kakovost naše tradicionalne strokovne revije. Pri cenah smo žal popolnoma nemočni. Letos smo za prvo številko dali 19,55 din za en izvod, za deveto 29,81 din, za deseto pa že 34,25 din. Ponudba za leto 1985 pa je že 49,65 din za en izvod revije, brez jamstva, da bo ta cena veljala vse leto. To pomeni, da bomo iz letne članarine posameznika dali okoli 550.- din samo za papir in tiskarske stroške. Potem so pa še drugi stroški Slovenskega čebelarja; poštšina, ekspedit, vrečke, avtorski honorarji in drugi izdatki. Imamo pa tudi druge stroške ZČDS in članarino SPOJ.

Zavedamo se, da je povišana članarina hud udarec za čebelarje z manjšimi dohodki, predvsem upokoјence, naše zveste člane. Izvršni odbor v naslednjem letu tudi ne bo zmanjšal naporov pri iskanju sredstev iz drugih virov.

Izvršni odbor ZČDS

POGLED NA LETOŠNJO ČEBELARSKO RAZSTAVO NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU

MARTIN MENCEJ

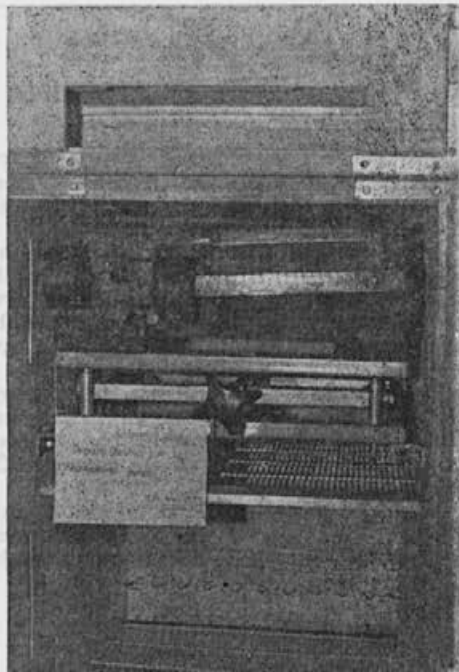
Široko zasnovana in vsebinsko bogato izvedena ter okusno prikazana razstava NARAVA — ZDRAVJE na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani v dneh 20.—23. septembra je bila dogodek ne samo za strokovnjake in ljubitelje posameznih panog (cvetja, lovstva, ribolova itn.), ki so bile med seboj smiselno povezane, ampak je bila namenjena najširšemu občinstvu. Da je temu res tako, najzgovorneje kaže podatek, da si je razstavo ogledalo prek 50.000 obiskovalcev.

Da sodi v ta široki okvir razstave tudi čebela in čebelarstvo, je samo po sebi umevno in ZČDS je kot organizator tega dela razstave to tudi upoštevala. Ker pa tudi ta del razstave ni bil namenjen le čebelarjem, ki so ob tej priliki imeli svoje posvetova-

nje in naj bi jim bili na ogled ekspoziti najnovejših dosežkov na področju čebelarjenja, ampak širšemu občinstvu, ki kaže vedno več zanimanja tudi za to zvrst življenja v naravi, je bilo potrebno temu ustrezno prilagoditi razstavo. Za nami so časi, ko so se ob takšnih priložnostih zbirali in ogledovali razstavljene predmete v glavnem le čebelarji, si izmenjavali izkušnje, uspehe in neuspehe. Danes je zanimanje prešlo na širše občinstvo in kar je najbolj razveseljivo, v vrste mlajše in najmlajše generacije, ne glede na spol. To dokazuje že sama sestava obiskovalcev, ki so z zanimanjem ogledovali razstavljene predmete in poslušali razlage. Razveseljiv je bil pogled na skupine nečebelarjev, predvsem še

Čebelar Miro Rukavina je razvil begalnice, matične rešetke in sponke za nakladne panje

Dvigalka za tehtnico, ki jo je razstavil Jože Rihar

mladine, kako pozorno opazujejo življene čebelne družine v Bitenčevem opazovalnem panju že pred vhom na razstavnem prostoru.

S tem v zvezi se pa vsiljuje vprašanje, ali je temu ustrezno razstava

zadovoljila obiskovalce in ponudila temu ustrezen vpogled v dejavnost čebel in čebelarstva. Res je, da na razstavi ni bila izvedena anketa ali vprašalnik s pripombami, kar bi bilo zelo zaželeno in koristno, ker bi bil

Razstavni paviljon Hmežad čebelarске zadruge

Medex je
razstavil široko
paleto
čebelarških
pripomočkov,
panjev, strojev
in
dietetičnih
izdelkov

s tem dan določen kazalnik organizatorjem prihodnje razstave. Zato naj se ustavimo pri pregledu razstavnega prostora in prisluhnimo mnenju in pripombam posameznih čebelarjev in nečebelarjev.

V okviru razpoložljivega prostora so eksponati Hp Medex vsebinsko in oblikovno že znano prijetno učinkovali od njegovih razstavljenih izdelkov do priprav za sodobno čebelarjenje, s katerimi razpolaga v svo-

Čebelarji so na razstavi dobili tudi vse informacije o pravilni uporabi zdravila folbex VA

Hp Medex je razstavil tudi novi električni topilnik za vosek, ki bo kmalu v prodaji

Jože Rihar
iz Gabrja pri
Ljubljani je za
razstavljeni
točilo in korito
za odkrivanje
satja prejel
priznanje
ZČDS

ji trgovini. Podobno bi lahko rekli o razstavnem prostoru Hmezada in njegovih izdelkov, seveda v skromnejšem obsegu. Povsod so prikazali nekaj novosti, kot so topilniki za vosek itn.

Čebelarji inovatorji si vedno bolj prizadevajo, kako bi čebelarjenje čim bolj racionalizirali, z novimi ali pa popolnejšimi pripomočki olajšali čebelarjevo delo in dosegli čim večjo bero čebel. Zato je bilo tudi veliko zanimanja pri tovrstnih eksponatih, pa naj si bo pri strojih za točenje medu ali pa pri preurejenih in dopolnjenih AŽ panjih Frančič-Debelakovega tipa z zakladami, ki so se pri ne-

katerih čebelarjih kar dobro obnesli, kakor poročajo, ali pa pri Koplano- vemu panju, ki se že kar močno razlikuje od standardiziranega AŽ panja. Če je ta del razstave zadovoljil čebelarje, pa ne bi bilo odveč prikazati širšemu delu občinstva razvoj glavnih panjskih sistemov pri nas do današnjih dni, predvsem še za mladino, ki ni bila ravno maloštevilna v vrstah obiskovalcev.

Zveza čebelarских društev Slovenije, ki je bila organizator razstave, je imela svoj oddelek na razstavišču. Pričakovati je bilo, da bo na ogled razvejana dejavnost Zveze. Ta del

Plastična
matična rešetka,
ki jo izdeluje
Miro Rukavina,
je bila po treh
letih uporabe
še zelo dobro
ohranjena.
Foto: vse slike
J. Mihelič

razstave pa bi moral biti bolj zanimiv, tako po vsebini in po obliki. Vsaka od Zvezinih sekcij bi lahko pokazala svojo dejavnost in prizadevanja za razvoj našega čebelarstva. Vzemimo samo založniško dejavnost s svojimi novjšimi domačimi strokovnimi in poljudnimi izdajami za čebelarje in nečebelarje, da ne omenjamo izdaj s širšega jugoslovanskega območja. Morda bi bilo primerno prikazati nekaj reprezentativne literature iz tujine. Seveda bo potrebno literaturo primerno zavarovati in čuvati, da ne bo postala »plen« zbiralcev. Tudi sekcija mladih čebelarjev, katerih dejavnost se tako razveseljivo razvija med našo mladino, bi lahko v prihodnje pokazala s podobami in grafikoni prizadevanja mladih čebelarjev in s tem spodbujala mlade obiskovalce in njihove starše za čebelarjenje?! Nasprotno temu pa je bila sistematično obdelana in nazorno predstavljena dejavnost čebelarskega raziskovalnega tabora Leskovec 1984. S svojo novo vsebino in načinom dela mladih raziskovalcev je angažirana skupina

posegla na področje, ki je še kako pomembno za razvoj našega čebelarstva. Raziskovalcem lahko samo čestitamo za njihovo delo in prikaz na razstavišču z željo, da bi na prihodnji razstavi pokazali svoje nadaljnje raziskovalno delo z novimi rezultati.

In končno smo letos v izjemnem jubilejnem letu, ko praznujemo 250-letnico rojstva Antona Janše in 200-letnico smrti P. P. Glavarja. Ta dva tako zaslužna moža za razvoj slovenskega čebelarstva in razvoj čebelarstva nasploh je predstavil čebelarski muzej iz Radovljice s sicer skromno vitrino, ki pa je posledica njihovih skromnih finančnih zmožnosti.

Organizacijski odbor je podelil tudi posebna priznanja za najboljše dosežke na razstavi s področja inovacij in izboljšav ter uspešnih prikazov. Nagrade so prejeli Jože Rihar za čebelarsko opremo, ki jo izdeluje, Ivan Rupnik za kvaliteto satnic in tehnologijo kuhe voska ter Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovnije za organizacijo čebelarskega tabora Krško 84.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NOVEMBRU

JOZE GRABRIJAN

Čebele se stiskajo v zimsko gručo, zapustile so odvečni prostor, vse v pripravah na bližajočo se zimo.

Če ste prebrali napotke za opravila v septembru in oktobru in to tudi opravili, bodo čebelice dobro zimovale.

Čebelar pa bo načrtoval za prihodnje leto. Prebiral bo knjige, stare letnike Slovenskega čebelarja in opravljal dela, ki sodijo k pripravam za prihodnje leto.

Še nekaj besed o odevanju čebel. Čebele v oktobru (ob plinjenju) odenemo z nekaj listi časopisnega papirja, da preprečimo prepih. Dokončno pa družine odenemo, ko

zapiha močnejša burja in temperatura pade pod ničlo, to je navadno v začetku ali v prvi polovici decembra. Čebelje družine odenemo z odejo iz časopisnega ali podobnega papirja, debelega 1–2 cm, povrh pa še z enim kartonom iz valovite lepenke, ki nam vse lepo pritiska. Čeprav imamo na Kočevskem razmeroma hude zime, mi čebele pri takem odevanju že dolgo let uspešno prezimujejo, brez kakršnih koli izgub.

Pri tem naj opozorim, da zapažimo tudi zunanost panjev. Panje dobro pritismo drugega k drugemu, ostale luknje in reže pa zatlačimo, tako da preprečimo prepih. Pri tem računaj-

mo, da se v jeseni selijo pod streho miši in podgane, ki nam vznemirjajo čebele pozimi, kar napravi lahko veliko škodo. Zato zapažimo reže in luknje s stekleno volno, tervolom ali podobnim materialom.

Čebelnjak ali stojišče tudi zavarujemo pred divjadjo in domačimi živalmi, ki lahko v hudi zimi povzročijo veliko škodo. Saj niso redki primeri, da se pride jelenjad k čebelnjaku past, tudi pod čebelnjak, ali k prosto stoječim panjem. Puli celo seno, s katerim so zapaženi panji.

Za čebeljo družino tako in tako prihaja čas hudih preizkušenj; doba dolgotrajnega boja z mrazom, vlago in drugimi zimskimi nadlogami. Družina, ki je čebelar ni zavaroval ali pa se tudi sama ni utegnila pravočasno in dobro pripraviti, se ne bo mogla upreti trdim zakonom narave.

Čudovito je njeno življenje, ko izletava, išče hrano v naravi in se množi. Tako je tudi njeno življenje v zimski dobi, ko so zunaj panja ostre zime, viharji in snežni zameti.

Pozimi si vzemite nekoliko časa in napravite obračun svojega dela.

Zapišite v zvezek ali rokovnik obračun dohodkov in stroškov. Če od dohodkov odštejemo stroške, dobimo čisti dohodek, kar naj bi bila nagrada za naše delo. Ocenimo, ali smo uspešno čebelarili, kje smo napravili propust.

Tudi količino pridelanega medu razdelimo s številom gospodarskih panjev ali družin in izračunamo pridelek medu na panj. Statistike govorijo o poprečju sedem kilogramov na panj. Mislim, da o tem ne bi smeli govoriti, še manj pa samo toliko pridelati. Naj povem, da sem letos porabil goriva za osebno in tovarno vozilo toliko, da bi mi sedem kg medu na panj te stroške poplačalo. Dvaj-

set kilogramov na panj je pridelek, ki poravna stroške za material in čebelarjev trud. Letošnji pridelek se je gibal okrog 40 kg na panj.

Taki podatki, zapisani, so še kako zanimivi čez nekaj let, ko jih primerjamo med seboj.

Pospešimo društveno dejavnost! Organizirajmo predavanja in srečanja čebelarjev!

Posebno delo nas čaka pri izdelavi pašnih katastrov. Ta zajema popis vseh čebelarstev. V njem bodo zapisana vsa stalna in občasna stojišča slehernega čebelarja. Tako ne bi prihajalo do nesoglasij med čebelarji, posebno ob razvojnih pašah, ko čebele družine nabirajo na večjih površinah, kjer so rastline potrebne opravevanja. Drugače pa je, ko je dobra, donosna paša, ko zamedijo gozd, hoja ali listavci.

Velike možnosti so še po oddaljenosti vseh, kar pa je zaradi oddaljenosti in slabih poti manj zanimivo. Po drugi strani so pa pasišča v bližini mest in asfaltnih cest preobremenjena, prenaseljena s čebelami. Zato je prav, da si vsak čebelar zagotovi poleg stalnega mesta tudi občasno stojišče, kamor bo zapeljal na hojevo ali gozdno pašo.

Pozimi pripravljamo satnike. Če imamo cirkular, si letvice sami narežemo doma in prihranimo precejšnje denarje. Seveda moramo imeti dobro rezilo in biti dovolj natančni. Potem satnike zbijamo in žičimo. Zato si pravočasno nabavimo potrebne žičnike in žico. Očistimo in popravimo prazne panje. Popravimo tudi razno orodje, da ga bomo spomladi, ko pride čas za rabo, samo vzeli v roke.

Seveda bomo tudi obiskali čebele, posebno če so te oddaljene in izpostavljene, ker se lahko dogodi tudi kaj nepredvidenega.

TROTOVINA V ČEBELJEM GNEZDU

Ob 250-letnici rojstva A. Janše in 200-letnici smrti P. P. Glavarja*

* Predavanje na Posvetovanju čebelarjev v Ljubljani 22. 9. 1984

DR. J. RIHAR

Obstaja vprašanje, kakšen pomen ima pri čebelarjenju trotočina. Zanima nas predvsem vloga trotočine pri preprečevanju rojenja. Vemo namreč, da je bilo rojenje tako v preteklosti, kot je dandanes in bo tudi v prihodnje, glavni problem, ki vpliva na uspeh pridelovanja. Razprava o trotočini in preprečevanju rojenja je toliko bolj zanimiva, ker imata naša slovita prednika A. Janša in P. P. Glavar, katerih visoki obletnici praznujemo v letošnjem letu, glede izrezovanja nekoliko različna mnenja. Razlika v njunem nauku pa postaja pomembna dandanes, ko imamo v panjih zajedavca Varroa jacobsoni in skušamo uskladiti način preprečevanja rojenja z zatiranjem krpljivosti.

V sodobnem čebelarstvu je s trotočino povezanih troje temeljnih nalog: preprečevati rojenje, pridelovati vošek, zatirati varozo. To so pa tudi tri osrednja vprašanja čebelarskega gospodarstva na sploh.

V naslednjem si skušajmo razčistiti vprašanja:

- Zakaj izrezujemo trotočino.
- V kakšnih časovnih presledkih naj jo izrezujemo.
- Kolikokrat v čebelarski sezoni je mogoče trotočino izrezovati.
- Kaj glede izrezovanja trotočine uči A. Janša in P. P. Glavar.

1. *Namen izrezovanja.* Janši (1771, 1775) in Glavarju (1776-78), je izrezovanje ali obglavljanje trotočine služilo za *preprečevanje rojenja*. Na pragu tega stoletja omenja tudi Rothschild (1902), da nekateri trotočino v celoti izrežejo, da bi povsem preprečili rojenje. Med starejšimi pisci naj omenimo Alfonsusa-Mucka (1929), ki pravi, da izrezovanje večinoma pre-

preči izrojitev. Znanemu Sklenarju (1949) je gradilnik dobrodošla *pomožna naprava za preprečevanje rojenja*. Enakega mnenja je še Büdel-Herold (1960). To pa so v glavnem tudi edini pisci, ki priporočajo ali vsaj omenjajo izrezovanje trotočine v zvezi s preprečevanjem rojenja.

Zanimivo je, da francoski (Bertrand, Jean-Prost 1960, 1972), ruski (Komarev 1955, Kovalev 1955, Avestisjan 1979) in ameriški učbeniki (Philips 1955, The Hive and the Honey Bee; ABC of Bee Culture) kakor tudi Zander-Böttcher (1971) ter Jacobyjev (1964) čebelarski leksikon ne navajajo izrezovanja trotočine zaradi preprečevanja rojenja. Nenavadno je tudi, da specialno novejšo delo Snelgroveja (1956), ki obravnava izključno rojenje, nadzor nad njim in preprečevanje, ki navaja ducate postopkov in innač teh postopkov, ne uvršča mednje tudi izrezovanje trotočine. Iz tega lahko sklepamo, da je večini čebelarjev v svetu starodavni Janšev-Glavarjev način preprečevanja rojenja neznan, ker bi ga sicer vsaj nekateri čebelarski pisci omenjali.

Najpomembnejšemu nemškemu čebelarskemu priročniku Zander-Böttcherja (1971) je namen izrezovanja povsem drug. Pri obravnavanju pospeševanja razvoja čebeljih družin v mesecih februar-april priporoča izrezovanje trotočine zato, da bi *zmanjšali gradnjo trotočinskih celic* na vstavljenih satnicah. Enako priporočilo najdemo v švicarskem učbeniku (Leuenberg-Lehman 1948), kjer je tudi omenjeno, naj imajo čebele 1/10 plodišča za gradnjo trotočine. Jevtiču (1952) služijo gradilni satniki prav tako zato, da čebele ne bi kvarile sa-

tja, da se ne bi zmanjšalo število čebeljih celic na vstavljenih satnicah.

Vsem je pri uporabi gradilnika drugotni namen izrezovanja tudi pridelovanje voska, kaže pa, da je Pčelarstvu Zagreb (1979) izrezovanje iz gradilnika le zaradi pridelovanja voska.

Lahko rečemo, da je izrezovanje trotovine — da bi preprečili rojenje, kvarjenje satnic, da bi pridelovali vosek — razširjeno predvsem v deželah z ljubiteljskim, ne pa v deželah s komercialnim čebelarstvom. Vzrokov temu je več.

2. *Rok izrezovanja.* Da se kdo odloči za izrezovanje, je odvisno v prvi vrsti od časovnih presledkov, v katerih je potreben poseg v čebelje gnezdo. Gre za porabo časa za to opravilo, za ekonomiko čebelarjenja, za poseg, ki ga ljubiteljski namen čebelarjenja zlahka prenese, težje ga pa prenese čebelarjenje na veliko.

V kakšnih časovnih razdobjih izrezujejo posamezni pisci — čebelarji?

Roki, v katerih naj bi izrezovali trotovino, so pri raznih avtorjih sila različni, od 3—5 dni (Peternel 1938) do običajnih 6—7 dni (Alfonsus—Muck 1929; Jevtić 1952; Rihar 1956; Bukovec in dr. 1958; Büdel-Herold 1960; Zander-Böttcher 1971 in dr.), vsakih 9—10 dni (Glavar 1776/78) ter končno vsakih 14 dni (Janša 1771).

Zander-Böttcher pojasnjuje, da pri izrezovanju vsakih 6 do 7 dni izguba hrane, ki jo porabijo trotovske žerke, ne bi bila prevelika. Pri izrezovanju vsakih 14 dni porabijo namreč trotovske žerke okrog 1000 g hrane, pri izrezovanju vsakih 8 dni pa le 150 g. Potemtakem priporoča pogostejše izrezovanje zato, da bi zmanjšal količino hrane, ki je potrebna za trotovske žerke. Nasprotno pa je pri daljših časovnih presledkih namen izrezovanja — obglavljanja — prav v tem, da družinam odvzamemo presežek hrane — mlečka, ki ga prejema tro-

tovske žerke. S tem preusmerimo delo čebel in jih odvrnemo od rojenja.

3. *Kolikokrat v sezoni izrezujemo.* Ko smo pred šestimi leti, tj. še pred uradnim odkritjem varoze v Sloveniji, na posvetovanju v Polju govorili o ukrepih proti novemu zajedavcu čebel, smo med ukrepi navajali tudi izrezovanje trotovine (Rihar 1978). V tujih časopisih je bilo precej govora o tem, da je izrezovanje težaško delo, pri večjem številu panjev skoraj neizvedljivo. V januarju 1982 smo podrobneje razpravljali o trotovini in gradilniku (Rihar 1982) in z zadovoljstvom ugotovili, da so mnogi naši praktiki v diskusiji že navajali svoje zadevne skušnje (Šercer, Herbst). Odtlej nam je vsaj ducat ljubiteljev, tudi takih z večjim številom panjev, povedalo, da izrezujejo trotovino vsakih 14 dni in uspešno zatirajo varoo. (Glej tudi Bukovšek 1984). Med čebelarji na zahodu Evrope je še vedno živa ostra polemika za to biološko metodo zatiranja krpljivosti in proti njej. Ritter s sodelavci (1983) z izrezovanjem trotovine ni uničil niti 10 odstotkov krpljev. Na mednarodnem čebelarskem kongresu v Budimpešti je poročal, da je iz 33 družin s 17.400 trotovskimi celicami iz pokrite trotovine uničil 4816 krpljev, pri jesenskem dimljenju s Fobex Va pa je odpadlo še 50.000 zajedavcev. Enak rezultat je dobil pri družinah z majhno in močno krpljivostjo. Iz tega poskusa bi upravičeno sklepali, da je metoda izrezovanja trotovine brez prave vrednosti. Prednje pa ni v skladu z izkušnjami iz Slovenije. Iz poročila Ritterja — v rezimeju — ni razvidno, kolikokrat med letom je izrezoval trotovino. Po našem mnenju pa je ravno tu jedro uspeha ali neuspeha ter čebelam in čebeljim pridelkom najustreznejše biološke metode zatiranja varoze.

Kdaj in zakaj se pojavlja v panju trotovska zalega. Po navedbi Taberja (1978) se trotovska zalega pojavi v

obdobju, ko je v panju na voljo obilo cvetnega prahu, in izgine, ko ga je v gnezdu malo. Poskusi v Arizoni, ZDA, prav tako navajajo na to, da je trotovska zalega nekak indikator, kazalec prehranjevalnega stanja čebelje družine. (Ko so skupini 18 panjev štiri tedne pokladali pogače s cvetnim prahom, je 17 panjev imelo trotovsko zalego, med tem ko je pri enako številni skupini panjev, ki ni prejemale pelodnih pogač, imelo trotovsko zalego le 7 panjev).

Vemo, da vreme, dolžina in vrsta čebelje paše kakor tudi stanje čebelje družine vplivajo na število izrezovanj trotovine. Znano je dalje, da na uspešno preprečevanje rojenja odločajo izrezovanja v maju in juniju, medtem ko je za uspešno zatiranje krpeljv pomembno zlasti izrezovanje spomladi, v marcu in aprilu, ko je krpeljv še malo ter v mesecu juliju, ko se začno kotiti dolgožive generacije krpeljv. Kot primer, kako letina vpliva na število izrezovanj, navedimo povsem različni letini 1982 in 1983. Znani čebelar AB je v čebelarsko dobrem letu 1982 izrezoval trotovino 6 do 7-krat, in sicer po dvakrat v mesecih maj, junij, julij ter pri nekaterih panjih še enkrat v avgustu. Nasprotno pa je v lanskem čebelarsko slabem letu 1983 izrezoval na splošno le 3-krat in samo v nekaterih panjih 4-krat. Očitno je, da vremenske razmere in dolžina čebelje paše odločujejo vplivate na učinkovitost te metode.

V neugodnih letinah bodo poleg izrezovanja trotovine primerna v jesenski dobi tudi dimljenja čebel z akaricidnimi sredstvi (apiakaridim Folbex Va Varamit ipd.). Obvezna pa bodo dimljenja, če je s krpelji napadenih več kot 10 odstotkov čebel.

Človek je od nekdaj skušal vplivati na dogajanja v naravi in tako tudi čebelarji na dogajanja v panju. *Kaj bi mogli ukreniti, da bi podaljšali obdobje izrezovanja trotovine, da bi napravili metodo bolj učinkovito?* Na

posvetovanju v januarju 1982 smo že navedli nekaj postopkov, tem pa dodajamo še nekaj novih. Naštejmo jih šest, in sicer po časovnem vrstnem redu, kakor si v sezoni lahko sledijo.

a) Izdelano trotovino vstavljamo v sredino zimskega gnezda ali prav zgodaj spomladi.

b) Z dražilnim krmljenjem v zgodnji pomladi je mogoče dobiti trotovske zalege 13–23 dni prej kot v družinah, ki jih ne krmimo.

c) Družine krmimo s pogačami z dodatkom cvetnega prahu. V panje jih vstavljamo takrat, ko družinam primanjkuje cvetnega prahu, to je zgodaj spomladi ali v katerikoli brezpašni dobi med letom.

č) V enakih obdobjih kot pelodne pogače vstavljamo v gnezda mednoobnožinske sate iz rezerve.

d) Panje prepeljemo na obnožinsko pašo. Tako npr. paša na pravem kostanju podaljša graditev za 3 tedne, ponekod celo za 4 tedne.

e) Družine krmimo s sokom, ki smo ga iztisnili iz trotovine, konzervirali v zmrzovalniku ali sladkornem testu. (Sachs 1981) priporoča napravo testa s 50 odstotki trotovskega soka kakor tudi raztopino 100 : 60 sladkorja in vode, v kateri do 10 litrov vode nadomestimo s trotovskim sokom). V tem primeru prejmejo čebele prav tako beljakovinsko hrano, kot jo sicer predstavlja cvetni prah, le da je v soku v prikladnejši obliki. Pri tem je treba upoštevati, da je trotovski sok hitro pokvarljiv.

Sklepno k temu poglavju naj zaradi popolnosti samo nakažem nekatere vprašanja, ki zadevajo tehniko izrezovanja, ki pa naj jih — po potrebi — razčisti — osvetli diskusija, kot npr:

— Ali naj trotovino izrezujemo ali obglavljamo kot sta to delala Janša in Glavar, ali po navodilu Smirnova (Rihar 1982) ali pa tako kot to dela S. P. iz Polja, ki jo daje v očiščenje sinicam.

— Ali naj vstavljamo gradilni sat v sredino gnezda ali med krajni sat z zalego in sosednji mednoobnožinski sat.

— Ali imejmo v gnezdu cel sat ali le na polovico predeljenega (kjer imamo v prednji polovici čebelje celice, zadnjo polovico pa prepuščamo čebelam za zgraditev (trotovine).

— Ali imejmo v gnezdu hkrati dva gradilna sata tako, da po enega izrežemo vsak vikend ali en sam sat, ki ga izrezujemo vsakih 14 dni ipd.

Ko govorimo o zmanjševanju krpljivosti z izrezovanjem, to je obglavljanjem trotovine, se moramo seveda držati rokov, to je, ne smemo biti pozabljivi, saj bi z opustitvijo izrezovanja krplje na veliko razmnoževali, to je dosegli nasprotno od tega kar si želimo.

Iz naslova našega prispevka je razvidno, da mu je bila povod visoka obletnica naših dveh velikih čebelarjev A. Janša in P. P. Glavarja. Dejansko sta nas ta dva spodbudila k našim razmišljanjem. V kakšnem smislu? Če pustimo ob strani starejša priporočila o izrezovanju trotovine iz časov, ko čebele še niso vedele za krplje, priporočajo današnji čebelarški predavatelji — pisci različne roke za njeno izrezovanje (npr. I. Kranjc vsakih 10, F. Šivic vsakih 12 dni). Pravi izziv pa mi je predstavljalo vprašanje tolminskega čebelarja, ki mi ga je postavil letošnjo pomlad po predavanju v Mostu na Soči: »Kaj je pravilno: ali to, kar pripo-

roča P. P. Glavar, da porežemo trotom glave vsakih 9 do 10 dni ali da ponovimo izrezovanje čez 14 dni, kar priporoča A. Janša.« (Glej: Ob 200-letnici pisane besede o slovenskem čebelarstvu, 1976, str. 94 odn. 257). Povsem naravno, da se je moj odgovor glasil, da je za preprečevanje rojenja pravilen tako Glavarjev kot Janšev postopek; obadva, le da zaradi hkratnega zatiranja zajedavca varoa priporočamo izrezovanje vsakih 14 dni, kar je bolj ekonomično, z njim pa zajamemo tudi mlajše žerke v postopno zaleženi trotoviski zalegi.

Te razlike v priporočilih, ki so v našem čebelarstvu ta trenutek v ospredju pozornosti mnogih čebelarjev, so me napotile, da sem začel podrobneje kritično presojati tudi druga priporočila v Glavarjevem Pogovoru o čebelnih rojih in jih primerjali z navedbami v obeh Janševih knjižicah. Sadovi teh primerjav pa še več ne sodijo v okvir našega sestavka.

Zdi se mi pa primerno predlagati dvoje:

1. Janšev postopek izrezovanja — obglavljanja trotovine vsakih 14 dni za preprečevanje rojenja in hkratno zatiranje. Varroa jacobsoni — je ponovno aktualen in bi ga kazalo upoštevati v vseh učnih knjigah za čebelarje, tako pri nas kot v svetu.

2. Zaradi večstranske povezanosti naukov A. Janše in življenja P. P. Glavarja z raznimi deželami Evrope, kot so Avstrija, Češkoslovaška, Poljska, Italija, Malta, bi bilo primerno pripraviti posebno študijsko srečanje v mednarodnem merilu.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Drohnenbrut im Bienennest — zum 250. Jahr der Geburt von Anton Janša (1734—1773) und zum 200. Jahr des Todes von Peter Pavel Glavar (1721—1784).

Es wird die Frage gestellt, wie man zugleich das Schwärmen des Bienen verhindern und Varroa jacobsoni vernichten könnte. Die Methode von A.

Janša — nach der man die Drohnenbrut alle 14 Tage ausschneidet oder abköpft — und die in den letzten Jahren bei einigen Imkern in Slowenien erprobt wurde — wird hervorgehoben. Es werden 6 Empfehlungen um die Zeitspanne (Periode) des Ausschneidens der Drohnenbrut in der Saison zu verlängern aufgezählt sowie die mit der Methode verbundenen technischen Fragen dargestellt.

KAKO SMO ČEBELARILI V LETOŠNJEM LETU

INŽ. FRANC SIVIC

Navada je, da ob koncu čebelarke sezone čebelarji ocenijo medeno letino in analizirajo vzroke, zaradi katerih je bil pridelek medu dober, povprečen ali slab. Ko smo letos v začetku avgusta zbirali podatke o dosedanjih berah s slovenskih pasišč, smo se zavedali, da naše poročilo ne bo popolno, saj je jelka še vedno dobro medila in vse je kazalo, da bo njeno izločanje trajalo še ves mesec. Morda smo po dolgem času vendar dočakali tisto pravo hojevo medenje, ki se sicer pojavlja le na vsakih deset let.

Začetek letošnje sezone ni bil spodbuden. Pomlad je zamujala kar za dobra dva tedna in vreme se nikakor ni moglo ustaliti. Ob cvetenju sadnega drevja je bilo nekoliko več toplih, sončnih dni, da so ponekod čebele lepo belile satje in gradile satnice. Žal pa je ta razvojna paša prebudila v panjih tudi rojilni nagon, ki so ga morali krotiti čebelarji skoraj tri mesece, nekateri bolj, drugi manj uspešno.

Akacija je cvetela bujno, kakor že dolgo let ne. Toda vreme je bilo ves čas njenega cvetenja tako muhasto, da ga čebelarji že dolgo ne pomnijo. Če ni deževalo, je pihal veter ali pa so ovirale izlet čebel nizke temperature. Na Goriškem so se mnogi že pripravljali, da začnejo čebele krmiti, saj so zaloge medu v panjih občutno kopnele. Proti koncu cvetenja akacije se je le nekoliko otoplilo in čebelam je uspelo nabrati nekaj kilogramov akacijevca na panj, kar se seveda ni splačalo točiti.

Vsa armada prevaževalcev se je zdaj preselila na območja, kjer cveti akacija zaradi višje lege kakšnih sedem do deset dni kasneje. Okrog Gornje Branice je bilo na tisoče panjev, ker so vsi pričakovali, da se bo po-

novil čudež iz prejšnjega leta. Žal so bila vsa pričakovanja, ves trud in vsi stroški zaman. Vreme je bilo še vedno hladno, deževno in vetrovno. Kadar se je nekoliko zjasnilo, so pohitele čebele iz panjev, toda konkurenca na cvetju je bila tako huda, da se je le redko katera uspela do sitega nasrkati sladke medicine. O točenju po končanem cvetenju seveda ni bilo govora. Pač pa so se pohvalili nekateri, žal redki čebelarji, ki so poiskali težko dostopne in s čebelami nenaseljene doline na robu Krasa. Menda so kar lepo točili. Torej ne smemo dolžiti za neuspeh le vremena. Morda nas bo ta šola le naučila, da v prihodnje ne bomo rinili s svojimi čebelami tja, kjer je že tujih trikrat preveč. Tisti najbolj vztrajni so poizkusili srečo še na tretji akaciji v okolici Ilirske Bistrice, a jih je tudi tokrat pustila na cedilu.

O tem, kako so se na prekmurski akacijevi paši odrezale čebele, žal nimamo dosti podatkov. Iz Murske Sote so nam sporočili, da so zabeležili kontrolni panji bero okrog 15 kg in da se je torej kar splačalo točiti. Slabše so se odrezali prevaževalci iz drugih krajev.

Kostanj in lipa sta cvetela letos šele v juliju. Vreme je bilo lepo in toplo, tako da so se lahko čebele popolnoma posvetile beri in cvetju teh dveh drevesnih vrst. Bere so bile dobre. Ko so čebelarji točili, so z začudenjem ugotavljali, da so nekateri panji popolnoma zaliti z medom, drugi pa so bili skoraj prazni. Brez medu so bile družine, ki so se pripravljale na rojenje ali so že celo izrojile. Navadno so izrojile najboljše družine, od katerih je bilo največ pričakovati. Rojilni nagon je bil letos nenavadno močan. Nedvomno ga je zakrivilo neugodno vreme, ko so čebele

Kakor kaže
slika, so letos
čebele rojile
tudi našemu
znanemu
čebelarju
Janezu Pislaku

ždele v panjih, namesto da bi letale na pašo. Precej smo krivi tudi sami čebelarji, saj v veliki večini še vedno zrejamo matice iz rojevih matičnikov in tako razmnožujemo manj vredne rodove. Delno pa je imelo letošnje rojenje morda korenine tudi v obolevnosti čebel z varozo. Kadar začetijo ogroženost, ko gre za obstoj vrste, se pojavi nagon po samoohranitvi, ki se pri čebelah manifestira v povečanem rojilnem razpoloženju.

V zvezi z rojenjem naj omenimo še en pojav, ki doslej ni bil tako poznan. Na pasiščih so se v neverjetno velikem številu začeli pojavljati tako imenovani »lovci na roje«. Verjetno gre za ljudi, ki bi radi postali čebelarji, pa si ne morejo kupiti čebel, ker nimajo denarja. Pojav je toliko vreden pozornosti, ker so bili ponekod ti lovci na roje zelo predrzni. Zgodilo se je na primer, da jih je lastnik čebel zasačil, ko so ogrebali njegov roj pred čebelnjakom. Namesto da bi svoj ulov izročili pravemu lastniku, so mu zagrozili, da bodo z njim fizično obračunali, če se takoj ne umakne in jih ne pusti v miru. Omenjeni pojav vsekakor zasluži, da ga vključimo v diskusijo o čebelarski etiki, o kateri bo veliko govora na letošnjem jesenskem čebelarskem posvetovanju v Ljubljani.

Kot letošnje zadnje in tudi najbolj izdatno pašo naj omenimo medenje jelke ali hoje, ki je zajelo večino gozdnih območij Slovenije. V okolici Iške vasi so opazili pokapano podrast pod jelkami že v začetku junija, vendar so zabeležili kontrolni panji bere preko enega kilograma šele v začetku julija. Opazovalna služba za gozdno medenje, ki jo vodijo na Medexu, je hitro reagirala in o pojavu obvestila čebelarsko javnost po radiu in dnevnem časopisju. Dobro medenje je trajalo na krmskem območju ves mesec in čebelarji, ki so takoj pripeljali svoje čebele na to pašo, so lahko tudi po dvakrat dobro točili. Vendar so se mnogi prevaževalci kljub dobrim novicam izpod Krma raje podali na kostanjeva pasišča med Zalogom in Litijo. Kostanjev med in cvetni prah čebelje družine kar nekaako prenovita in jih dobro pripravita na naslednjo gozdno pašo, katero vemo, da čebele že po nekaj tednih zelo izčrpa. V razmerah čebelarjenja z varozo je seveda lahko hojeva paša še bolj nevarna, zato je previdnost čebelarjev razumljiva.

Vsekakor bo potrebno letošnje medenje hoje bolj natančno analizirati, ko bodo znani vsi podatki opazovalnih postaj. Za konec naj opozorimo še na napako, ki jo delajo tisti, ki so

odgovorni za panje na kontrolnih tehnicah. V večini primerov so bile čebelje družine srednje živalne in so zato podatki s teh postaj pravilni. Žal ta ugotovitev ne velja za Hrušico, kamor so pripeljali kontrolni panj neverjetno pozno, družina v njem pa

je bila prešibka. Nič čudnega torej, da je poročala opazovalna postaja v sosednjih Kalcah o dvo- in več kilogramskih berah, bera na Hrušici pa je bila manj kot en kilogram dnevno. In vendar je bilo na obeh območjih pod hojami enako močno pokapano.

3. MEDNARODNI SIMPOZIJ O VAROZI V SPLITU

JANEZ MIHELIČ prof.

Šest let je minilo, odkar so v Portorožu organizirali prvi mednarodni simpozij Apimondije o apiterapiji v Jugoslaviji. Tokrat so se od 30. 9. do 2. 10. 84 zbrali pri nas v Splitu strokovnjaki za čebelje bolezni iz dvajsetih držav, predvsem iz Evrope. Razpravljali so o problemih odkrivanja, zdravljenja in preprečevanja nevarne čebelje zajedavske bolezni varoze.

Simpozij je organizirala Apimondija, njena komisija za čebeljo biologijo. Soorganizatorji pa so Poslovno združenje za čebelarstvo Jugoslavije in Zveza čebelarских organizacij Jugoslavije. Tehnični organizator simpozija pa je bila turistična organiza-

cija Dalmacijaturist iz Splita. Vseh udeležencev simpozija je bilo okoli 400. Koleg strokovnjakov se je simpozija udeležilo tudi precej čebelarjev, med njimi nekaj iz Slovenije. Predvsem jih je zanimalo, kaj novega je ugotovila znanost na področju zatiranja varoze. Pokrovitelj simpozija je bila delovna organizacija DALMED iz Splita, ki je znana kot najuspešnejši izdelovalec zdravil v Jugoslaviji, zlasti kar zadeva zdravila proti varozi. Organiziran je bil tako, da so bili referati razdeljeni v pet sekcij, in to: biologija, razširjenost varoze v Jugoslaviji, razširjenost in zatiranje po svetu, biološko zatiranje

Izdelovalci
zdravil za
čebelje
bolezni
so prodajali
tudi
novejše
preparate.
Na sliki je
prodajni
prostor
Dalmeda
iz Splita

varoze in kemoterapevtsko zatiranje varoze.

Simpozij je odprl predstavnik skupnosti za pčelarstvo Jugoslavije Milivoj Savović, uspešno delo pa je udeležencem zaželel tudi predsednik Apimondije inž. V. Harnaj, ki je kljub hudi bolezni našel dovolj moči, da se je udeležil simpozija.

Na plenarnem zasedanju, ki je sledilo odprtju, sta prebrala referata dr. F. Ruttner o medsebojni soodvisnosti med varoo in čebelo in mag. Sulimanović o znanstvenih raziskavah varoze v Jugoslaviji.

Skupno je bilo v petih selekcijah prebrano 34 referatov, od tega 24 tujih in 10 domačih. Žal udeleženci simpozija nismo dobili kratkih povzetkov referatov, tako da je bilo spremljanje dela simpozija oteženo. Prevajanje referatov so organizirali samo v angleški in srbohrvaški jezik, kar pa je bilo očitno premalo, saj je bilo verjetno tudi zato, ker je bil uradni jezik simpozija angleščina, zelo malo udeležencev iz vzhodnih držav. Od tujih referatov so vzbudili največ pozornosti tile: Varoza v Češkoslovaški, Peroutka, Različni načini uničevanja varoze v ZR Nemčiji, Ritter; Perizin kot novo zdravilo za zdravljenje varoze, Ritter; Primerjava učinkovitosti različnih na-

činov uničevanja varoze, Mautz; Odvisnost razmnoževanja varoe od sestave hormonov čebele, Hänel; Varoza v SSSR, Smirnov; Uspehi zatiranja varoze z izrezovanjem trotovine v Grčiji, Santas; Laboratorijske raziskave kemoterapeutikov, Koch; Različni načini zdravljenja s folbexom VA, Schmid.

Od domačih referatov pa sta bila zanimiva samo dva, in to: Varamit, novi preparat za uničevanje varoze, Mladanin Kulinčević in referat Uničevanje varoze s preparatom varocid — SET, Tomac in Grbič. Iz Slovenije so na simpoziju prebrali samo en referat: Razširjenost varoze v osrednji Sloveniji, Vidmar in Jenčič, ki pa ni zbudil posebnega zanimanja. Majhno število referatov iz Slovenije kaže, da pri nas ne vlagamo skoraj nič sredstev za raziskave biologije varoe in zdravljenja varoze.

Zato bomo v prihodnje verjetno vedno bolj zaostali za drugimi republikami, ki so spoznale nujnost vlaganj v take raziskave.

Med dvema delovnima dnevnoma je bil en dan namenjen strokovnemu izletu na otok Brač, kjer so si udeleženci — žal samo del — ogledali kamnite panje pri muzeju Blaca. Organizatorji so se potrudili, vendar nam vreme ni bilo naklonjeno. (Nadaljevanje prihodnjic.)

OCENA RAZŠIRJENOSTI KUŽNIH BOLEZNI ČEBEL V SLOVENIJI

DR. METOD KOPITAR

Kužne bolezni čebel ogrožajo celotno čebelarstvo v Jugoslaviji in povzročajo veliko škodo v gospodarstvu posamezne republike in vse države. To narekuje, da je treba tudi ukrepe za preprečevanje in zatiranje bolezni izvajati enotno na območju republik in vse države. Vse štiri kužne bolezni, nose mavost, pršičavost, varoza in huda gniloba čebelje zalege preprečujemo in zatiramo enotno, v skladu in po določenih zveznega zakona o varstvu živali pred kužnimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo. Z zveznim pravilnikom za preprečevanje in zatiranje kužnih bolezni čebel pa so določeni podrobni veterinarsko-sanitarni in preventivni ukrepi pri preprečevanju in zatiranju posamezne kužne bolezni čebel. Zakon je tudi obvezal vse lastnike čebel in vse občane, da morajo izvajati splošne in določene ukrepe za zdravstveno varstvo čebel, veterinarsko službo pa da zagotavlja popolno zdravstveno varstvo. Vsaka slabost ali napaka, kakor tudi neorganiziranost ali nedisciplina pri tem pa ima lahko kot posledico okužbo in širjenje bolezni ter gospodarsko škodo. Z oporečnim medom pa je resno ogroženo tudi zdravje ljudi.

Če pa podrobneje pogledamo organiziranost in delo pri zatiranju kužnih bolezni čebel, moramo ugotoviti, da je veterinarska služba Slovenije že seznanila na tečajih, ki so bili organizirani na območju vse republike, vse posestnike živali in vse čebelarje z osnovnim znanjem o kužnih boleznih in z ukrepi za preprečevanje in zatiranje teh bolezni. Posebej pa je republiška veterinarska uprava izdala za področje čebelarstva obvezno strokovno navodilo o ukrepih za preprečevanje, zdravljenje in zatiranje

kužnih bolezni čebel v Sloveniji. S tem obveznim navodilom je med drugim določila tudi dela in naloge pooblaščenih čebelarskih preglednikov pri izvajanju predpisanih ukrepov za zatiranje in preprečevanje kužnih bolezni čebel in tako zagotovila sodelovanje pooblaščenih čebelarskih preglednikov pri pravočasni postavitvi suma na kužno bolezen čebel in pri izvajanju predpisanih ukrepov za zdravstveno varstvo čebel. Vendar poudarjamo, da ostaja, po določenih zakona, prijava suma na kužno bolezen še vedno osnovna dolžnost vsakega čebelarja ali posestnika živali. V sodelovanju s Čebelarsko zvezo Slovenije pa je nato veterinarska služba v letih 1982, 1983 in 1984 usposobila več kot 700 čebelarjev za opravljanje teh natančno določenih nalog z javnimi pooblastili na področju čebelarstva.

Diagnostiko čebeljih kužnih bolezni pa v Sloveniji opravljajo 4 veterinarski zavodi — VTOZD za veterinarstvo Ljubljana, živinorejsko veterinarski zavod Celje, obdravski zavod za veterinarstvo in živinorejo Ptuj ter kmetijsko veterinarski zavod Nova Gorica. VTOZD za veterinarstvo BF Ljubljana pa opravlja tudi druge raziskave in preučevanja na področju fiziologije in patologije čebelje družine, zdravljenja bolezni čebel in preizkušanje preparatov za zdravljenje čebel ter na področju higiene medu kot živila. Operativno delo pri zatiranju in preprečevanju kužnih bolezni pa opravljajo oddelki za epizootiologijo v veterinarskih zavodih in postajah ter organi veterinarske inšpekcije.

Ob tem moramo tudi ugotoviti, da je v Sloveniji z zakoni in podzakonskimi akti v celoti urejeno zdravstve-

Leto 1984:

Vrsta bolezni	Št. družin	Dvorišč	Občina
PRŠIČAVOST			
Ajdovščina	77	2	
Koper	29	1	
Ljubljana			
Šiška	68	1	
Grosuplje	50	1	
Litija	128	2	
Titovo			
Velenje	20	1	
6 občin	372	8	
NOSEMAVOST			
Lendava	130	2	
Gornja			
Radgona	280	4	
Litija	232	4	
Ljutomer	85	4	
Murska			
Sobota	2299	59	
Ptuj	160	12	
Škofja			
Loka	292	8	
Tolmin	169	8	
Zagorje			
ob Savi	18	1	
9 občin	3665	102	

no varstvo čebel in da je z vsakoletno odredbo o preventivnih cepljenjih in diagnostičnih ter drugih preiskavah tudi na področju čebelarstva zagotovljen potreben minimalen obseg zdravstvenega varstva čebel. V veljavi je pravilnik o ukrepih za zatiranje živalskih kužnih boleznih, s pravilnikom je tudi določeno, s katerimi boleznimi ne smejo biti okužena vzrejališča matic, določena je tudi obveza evidence teh vzrejališč, s predpisom je urejeno pošiljanje materiala za diagnostične preiskave, dali smo navodilo o bolezenskih znamenjih, po katerih je mogoče šteti, da se je pojavila živalska kužna bolezen ter o načinu

in postopku obveščanja o tem, navodilo o zdravstvenem spričevalu za čebelje družine ter odlok o pristojbinah za zdravstvena spričevala in potrdila za živali. Z zakonom pa je urejeno tudi vprašanje izplačila odškodnin za uničene bolne čebelje družine in predmete pri izvajanju ukrepov za zatiranje in preprečevanje kužnih boleznih. Tako so z veljavnimi predpisi urejeni:

- reja in evidenca reje,
- promet s čebelami in čebelnimi pridelki,
- diagnostika kužnih boleznih čebel,
- način pošiljanja vzorcev za preiskave,
- preprečevanje oskrbe in širjenja boleznih,
- zatiranje boleznih in
- minimalni obseg zdravstvenega varstva čebel.

Taka organizacija in zakonska urejenost sta nujni glede na dokaj neugodno epizootiološko situacijo razširjenosti kužnih boleznih čebel, saj ugotavljamo na območju naše republike vse štiri kužne bolezni.

HUDA GNILOBA ČEBELJE ZALEGE

Brežice	10	1
Domžale	1	1
Grosuplje	1	1
Krško	6	1
Lendava	3	2
Litija	6	1
Ljubljana		
Bežigrad	1	1
Ljubljana		
Šiška	2	1
Murska		
Sobota	15	2
Nova		
Gorica	3	1
Ormož	10	2
Postojna	13	1
Ptuj	36	5
Ribnica	9	3
Slovenska		
Bistrica	6	3

ČEBELARSTVO V KENIJI

IVAN ESENKO

(Nadaljevanje)

PAŠNE RAZMERE V KENIJI

Kenijsko čebelarstvo ima bogato surovinsko bazo. Ekvatorialna klima ter visoka nadmorska višina (Nairobi 1600 m) ustvarjata dokaj milo klimo, ki je naklonjena bogati flori v tem delu našega planeta. Izjemna so sušna obdobja. Tedaj preneha rast vseh rastlin. Ko pa pride prvi dež, je savana zelena in vsa v cvetju. Zemlja v Keniji je rodovitna. Če je le voda, potem raste vse rastlinje in tudi obilo cveti. Naštel bom nekaj glavnih medovitih rastlin v Keniji.

1. Bodljikava akacija (Robinia melifera) je visoko savansko drevo, ki cveti dvakrat v letu. Med je temne barve (rdeče-rjav) in ima poseben vonj in okus, ki je nam, evropskim čebelarjem, tuj. Bodljikava akacija je razširjeno drevo savanske Afrike.

2. Kavovec cveti vse leto, če ima dovolj vlage. Med kavovca je kvaliteten in ker to kulturo gojijo na plantažah velikih razsežnosti, so zanimivi tudi prevozi čebel na pašo. Nasade kavovca v Keniji škropijo proti boleznim s preparatom, ki bazira na bakru (bakrov oksiklorid). Preparat je zelo škodljiv čebelarjem, zato je bil že preneka- teri kenijski čebelar ob svoje čebele, ki so bile na paši na kavovcu. Če de-

žuje, je potrebno škropiti nasade vsake 3 tedne (Gakurju).

3. Sisal je palma, iz katere pridobivajo vlakna za izdelavo vrvi. Daje bil zato vsekakor zanimiv za čebegrenak med, ki ga trg odklanja. Tudi sisal gojijo na velikih plantažah in bilarsko ekonomiko. Ni mi pa uspelo dobiti vzorca sisalovega medu, da bi videl, kako grenak je. Morda je po grenkobi podoben našemu kostanjevcu; potem bi bil torej še vedno zanimiv ali pa celo priporočljiv, če bi se odlikoval kot medikament.

4. Baobab, opičji kruhovec, daje ob svojem cvetenju pašo čebelarjem. Ta paša ni toliko intenzivna, ker je to drevje redkeje posejano. Na področju Machakos sem videl prave gozdove baobaba, dreves z mogočnimi debli. Zaradi suše so bili vsi brez listja, le osamljeni plodovi so viseli z njih. Les baobaba je vlaknat, za obdelavo brez vrednosti. Vlakna, ki so tik pod lubjem, uporabljajo domačini za izdelavo košar.

V sušnem obdobju (dry season) vsa vegetacija presahne in tedaj čebele v iskanju paše prepotujejo velikanske razdalje.

Po besedah sekretarja čebelarskega inštituta je zaradi visokih dnevnih temperatur medenje dnevno le dve uri, od 5. do 8. ure zjutraj.

KOMENTAR K SIMPOZIJU APIMONDIJE-VARROA 84 V SPLITU

IVAN ESENKO

Simpozij, ki je potekal v kongresni dvorani hotela Lav v Splitu v dneh od 30. 9 do 2. 10. 84, je napravil na čebelarje različne vtise. Poglavitni pozitivni vtis, ki so ga napravili referati udeležencev, je bil ta, da znatnost dela na področju zatiranja varroze. V glavnem pa očitajo referatom, da niso izzveneli konkretno, kako se lotiti zdravljenja čebeljih družin in prenekateri referat se je pričel z golim podajanjem pojava varroze v kaki deželi in s suhoparnim podajanjem statistik veterinarskih uprav.

Med uspešnimi referati so bili zanimivi tisti, ki so obravnavali uporabo amitraza v borbi proti varrozi. Medex je v sodelovanju z inštitutom v Dolu pri Pragi (ČSSR) nabral obilo izkušenj pri uporabi tega preparata. V prvotni obliki so amitraz v preparatu taktic uporabljali izključno kot škropivo; družine so tretirali samo pozimi (ČSSR 1981, 1982). Relativno težka manipulacija je narekovala drugačne metode zdravljenja, tako da zdaj mineva dve leti, odkar uporabljajo taktic tudi kot fumigant, to je dimni pripravek. Za taktic v takšni obliki pa veljajo ista pravila pri uporabi kot za vsa dimna sredstva. Taktic je torej uporabljati takrat, ko ni zalege v panjih ali pa je je zelo malo. Zunanja temperatura se mora gibati nad 10 stopinj celzija, da se čebele ne drže v gruči. V ČSSR zdravljenje varroze ni individualno, ampak opravlja to nalogo veterinarska uprava, ki čebelarje preko čebelarskih organizacij brezplačno oskrbuje z zdravili. Čehi niso bili prvi, ki so uporabili amitraz v dimni obliki. Madžari so po angleški licenci izdelali pripravek varescens v obliki dimnih lističev, za njimi pa PK Beograd pod ime-

nom varamit. Torej amitraz tudi našim čebelarjem ni tuj. Amitraz sicer uporabljajo že desetletja kot uspešen akaricid v 90 odstotkih dežel vsega sveta. Uporabljajo ga v sadjarstvu.

Žal je pri uvajanju novih zdravil vse preveč komercialnih teženj velikih izdelovalcev. To ima za posledico, da marsikateri sicer dober preparat le s težavo kljubuje v senci bolj opevanega in reklamno bolj obdelanega. Tudi sama primerjava učinkovitosti posameznih zdravil je težka zaradi zaprtosti izdelovalcev, kar je s komercialnega vidika povsem razumljivo.

Pri uvajanju novih preparatov se pojavlja problem nesmotrne uporabe. Neorganiziran trg namreč lahko v tem primeru več škoduje kot koristi. Pravo sistematsko zdravljenje varroze naj bi opravljali z enim zdravilom in ko bi se pojavila odpornost parazita nanj, bi ga zamenjal preparat, ki je do zdaj čakal v skladišču. Dandanes zdravila različnih vrst prodajajo vsevprek, ko pa bodo nastopile resne težave, pa nihče ne bo vedel, kaj naj vzame v roke, da bo ozdravil čebele. Češki čebelarji imajo pri tem očitno prednost, saj uporabljajo samo eno zdravilo, ki jim ga daje država. Nekateri izdelovalci zdravil za zdravljenje čebel proti varrozi priporočajo zdravljenje vse leto.

To je seveda voda na mlin njihovega ekonomskemu učinku, da bi pospešili prodajo izdelkov. Pravilno zdravljenje čebeljih družin, okuženih z varrozo, opravljamo, ko v panjih ni zalege ali pa je je zanemarljivo malo. To sem v tem sestavku, že poudaril. Takšno zdravljenje ima dve poglavitni prednosti:

— Učinek zdravljenja je najboljši, ker v jeseni, ko je zalege v panjih še

malo in ko je čebelja družina že sama po sebi manj živalna, je učinkovitost vsakega zdravila v optimalnih mejah.

— Zimske zaloge so namenjene prehrani čebel in s tem je izključena vsaka možnost prenosa negativnih učinkov zdravil v med za hrano, med, namenjen ljudski prehrani. Čebelar, ki je zdravil čebele v sezoni, v panjih s polnimi medišči, je med onesnažil, poleg tega pa še učinek zdravljenja ni bil tak, kot bi lahko bil.

Škodljivost kemijskih substanc v zdravljenih bodo nekoč občutile generacije za nami, zato se, če smo že prisiljeni uporabljati zdravila, držimo pravil, ki nam jih narekuje humana in čebelarska etika.

Trkamo na zavest čebelarjev, da zdravijo čebelje družine, ko je čas za to, v nasprotnem primeru nam je lahko onemogočen izvoz medu in ponudba na domačem tržišču.

DE — strokovne
službe

VZREJA MATIC, NAROČILA IN PREVZEMI MATIC

IVAN ESENKO

Marsikdo se je letos oskrbel z gospodarskimi maticami iz naše vzreje. Realizacija naročil je dosegla številko 8500 matic (od junija do avgusta meseca). Nekajletne izkušnje so nam pokazale, da je največji interes za matice od konca julija do sredine avgusta. Za »pozne« matice je največje zanimanje čebelarjev z juga Jugoslavije, posebno iz Dalmacije. Tudi slovenski čebelarji so v avgustu pogosti kupci naših matic, vendar ta nakup matic ni načrtovan. Največkrat so brezmatične družine vzrok, da gre čebelar iskat matico v Medex, ne pa planirana menjava matic v družinah. Le-ta je zanimiva v ranih mesecih (maj, junij, do sredine julija). Na vprašanje čebelarjev, zakaj Medex ne vzreja zgodnjih matic, bom odgovoril takole:

Za vzrejo zgodnjih matic bi bila prikladna primorska regija, celinska Slovenija je prehladna. Tako so prve matice gozdne 15. maja. Ta datum predstavlja prvo možno realizacijo naročil v naših podnebnih razmerah. Vsi pa vemo, da je vreme v maju še nestabilno, vsako slabo vreme in padec temperature v ozračju pa vpliva na sprejem matičnikov v starterjih in seveda na oploditev matic. Prezgodaj

siljeni matičniki niso nikdar dobri. Iz njih se izležejo slabe matice, ki jih družine preležejo še isto sezono. Tudi število spolno zrelih otrov je tedaj v naravi še premajhno (trot spolno dozori s 14—20 dnevi starosti). Zgodnje matice pridejo v poštev pri oblikovanju napravljavanja narejencev ob cvetenju zgodnje ali pozne akacije. Drugo idealno obdobje za oblikovanje napravljavanja narejencev je kostonjeva paša. Najbolje je, da delamo narejence ob koncu glavne paše na kostonju, da po nepotrebnem ne zmanjšujemo dnevnih ber, ki so največje v prvi etapi medenja. Obnožinski sati so narejencem še kako dobrodošli, če smo dodali mlado, kvalitetno matico. V primeru, da delamo narejence ob kostonjevi paši, pojem zgodnje matice izgubi svoj pomen.

Drugo pogosto vprašanje čebelarjev-naročnikov matic je označevanje matic. Označevanje matic predstavlja fazo vzreje. To je natančno delo, ki ga sicer naši vzrejevalci obvladajo, vendar se pojavi drug problem. Prenekaterikrat se zgodi, da čebele označeno matico usmrte, ker jim je tuj vonj barvila, s katerim označimo matico. Včasih se to zgodi že v trans-

portni matičnici, ko čebele matico »stisnejo«.

Odpreda matic po pošti se je do zdaj dobro izkazala. Odstotek matic, ki ne prežive poštnega transporta je zanemarljiv. Največ matic je premirilo v poštni pošiljki takrat, kadar je bilo vroče. Skoraj vse so poginile od toplotnega udara. Vsakomur, ki je prejel po pošti mrtvo matico, smo jo zamenjali z živo, proti vrnitvi poginule v matičnici, kot dokaz. Sicer je boljši osebni prevzem.

Glede pasme je bilo največ pripomb na barvo matic. Važno pravilo se glasi: Določaj pasmo po barvi na čebelah in ne na matici. Znano je, kako variira barva hitina kranjske matice: od oranžne do bledorjave pa do temno kostanjevorjave. Zatorej se pasma določi po barvi najbolje na potmkah matice — čebelah delavkah.

Ne bo odveč, če tudi letos ponovim, da se tudi velikost matice ne določa v matičnici, temveč vsaj po sedemdnevem zaleganju v panju. Oplodjena matica, ki smo jo omejili na zaleganje s tem, da smo jo s spremljevalkami zaprli v transportno matičnico, dobi velikost zimske matice, torej je znatno manjša — vitkejša kot zalegoča matica.

Ob tej priložnosti prosimo čebelarje, da naslednje leto pravočasno naročajo matice, ker bomo le tako lahko načrtovali vzrejo. Matice niso navadno prodajno blago na zaprašeni trgovinski polici, zato ne morejo čakati kupca, temveč on njih. Letos, kot tudi lani smo imeli nekoliko težav ravno zaradi »skokov v sili« ali nepremišljeno naglih naročil in zahtev kupcev matic. Tudi na vzrejevališčih ne morejo matice v nedogled čakati v plemenilčkih, če pa je povpraševanje po maticah zelo veliko, pa biologija vzreje sama prepreči hitro realizacijo. Saj ne more vzrejevalec danes cepiti matičnikov, jutri bodo pa matice iz njih že oplodjene. Pravi čebelar bo razumel ta problem.

S PODROČJA OPAZOVANJA MEDENJA V LETU 1984

Ravno zaradi poznih pojavov medenja hoje smo letos podaljšali opazovalno sezono še za dva tedna, kljub temu, da je pozno medenje hoje za čebele nevarno. V pospeševalni službi Medexa se je ta čas oglasilo veliko čebelarjev, ki imajo v panjih za dlan pokrite zalege, mlade pa sploh ne, kar priča, da so matice začasno prenehale zalegati. Zamisliti se je potrebno, ali je več vreden čisti hojavec v panjih ali žival, ki ga je nabrala. Ni lep spomladanski pregled družin, ko prebiramo v čebelnjaku slabiče in mrliče, ki so se preteklo jesen izčrpali na hojevih pasičih.

Prevzemalci medu na terenu smo imeli letos nemalokrat priložnost spoznavati nepoučenost čebelarjev pri točenju medu. Marsikdo je namreč iztočil plodišča in medišča v eno posodo in tako pokvaril sortni med. To je vzrok tožb čebelarjev, da jim prevzemalec nepravilno oceni med, kljub temu, da so bili samo na tisti pravi paši, za katero ocenjujejo med. Med iz plodišč je pa prejšnji med, kot se temu reče, med, nabran na preteklih pašah. Čebelarji, kadar točite plodišča, ločite med od mediščnega! Sortni med ima višjo odkupno ceno kot mešani, ker tako velevajo normativi zunanjega in domačega trga. Ko sem prevzemal med v kočevski regiji, sem tudi spoznal stisko kočevskih čebelarjev. Lipe je v Kočevskih gozdovih zelo veliko, kar potrjujejo tudi velike dnevne bere na tej paši. Lansko leto in tudi letos je opazovalnica gozdnega medenja na strelišču Kočevje venomer poročala o medenju lipe. Tudi lipovega medu ne gre zaometavati, vendar so čebelarji okrnjeni pri cen hojevca, ki mu je primešana lipa. Veliko nevednosti se odpravi prav s pravilnim točenjem medu: med ločiti — plodiščnega od mediščnega.

Slovenske		
Konjice	193	12
Šmarje		
pri Jelšah	2	2
Trebnje	11	2
Vrhnika	1	1
Zagorje		
ob Savi	18	4
Zalec	1	1
21 občin	348	49
	družine	čebelnjaki

Z varozo pa je v Sloveniji okuženih 53 občin. Okužba je ugotovljena v 638 dvoriščih in v 15.495 panjih. Prav v tem mesecu je okužba prvič prijavljena v občinah Zagorje, Idrija in Šmarje pri Jelšah.

Po tem prikazu razširjenosti posameznih bolezni čebel v Sloveniji lahko sklenemo:

— da se je varoza razširila praktično na območju vse Slovenije,

— da predstavlja razširjenost hude gnilobe čebelje zalege veliko nevarnost za čebelarstvo naše republike in

— da sta pršičavost in nose mavost ugotovljeni v posameznih območjih le nekaterih občin Slovenije.

Z ukrepi in načini zatiranja varoze so bili čebelarji v Sloveniji dobro in pravočasno seznanjeni, pravočasno so bili poučeni o nevarnosti okužbe s to boleznijo na območju naše republike in o borbi s to nevarno in za zdaj še neozdravljivo boleznijo. Preko Čebelarke zveze Slovenije, medobčinskih in občinskih čebelarskih društev, strokovnega glasila Slovenski čebelar ter veterinarske službe pa so stalno seznanjeni z novimi strokovnimi spoznanji in dosežki na področju borbe proti temu zajedavcu. Vse oblike, tako kemične kot biološke in fizikalne za zatiranje povzročitelja, se takoj uveljavljajo in izvajajo na terenu. Glede na naravo bolezni pa so tudi predpisani ukrepi načrtovani dolgoročno. Stalna pozornost veterinarske službe, čebelarskih preglednikov in čebelarjev pa je in mora biti

usmerjena na čimprejšnje odkrivanje novih primerov okužbe in stalno ter strokovno temeljito izvajanje vseh oblik zatiranja v že okuženih čebelnjakih. Na razpolago so zdravila za uničevanje zajedavca, proizvodni zavodi pa so pri izdelavi novih preparatov omogočili tudi lažjo, primernejšo uporabo zdravila, lažje doziranje, vso skrb pa so posvetili tudi zaščiti zdravja ljudi, saj so priložena navodila jasna glede časa, načina in pogojev dimljenja v panjih. Rezultat takega dela je v ugotovitvi, da moramo živeti in čebelariti z varozo, da varoza v Sloveniji ni povzročila katastrofe v čebelarstvu in da so čebelarji, ki so prizadevno izvajali vse ukrepe, lahko tudi ekonomsko pozitivno sklenili gospodarsko leto.

Resno pa ogroža slovensko čebelarstvo huda gniloba čebelje zalege, ki se močno širi. Že lansko leto sem na enakem posvetovanju opozoril na veliko nevarnost, ki jo ta bolezen predstavlja za slovensko čebelarstvo. Po evidenci republiške veterinarske uprave je bilo samo v prvih 9 mesecih letošnjega leta v Sloveniji uničeno in neškodljivo odstranjeno 288 čebeljih družin, okuženih s to boleznijo. Bolezen se namreč zatira po metodi stamping out — to je z uničenjem okuženih družin. Za vse te družine, uničene panje in opremo je bila tudi plačana odškodnina iz sredstev posebnih računov za zatiranje kužnih bolezni v proračunih občin, v katerih je bila bolezen ugotovljena. Izkoreninjenje teh bolezni pa bo mogoče le ob popolnem zavedanju vseh čebelarjev, da morajo vsak sum na to bolezen takoj prijaviti veterinarski organizaciji ali veterinarski inšpekciji, pri prevozi čebel na pašo pa upoštevati vsa določila o transportu čebel ter zagotoviti pregled družin na hudo gnilobo pred transportom na pašo ter pri vsakem premikanju s pasišča na območje druge občine ali republike. To bolezen ugotavljamo v

Jugoslaviji po zadnjih poročilih veterinarskih uprav posameznih republik o gibanju kužnih bolezni v:

— Bosni in Hercegovini v petih občinah in petih dvoriščih,

— Hrvaški v 14 občinah in 15 dvoriščih,

— Srbiji v 17 občinah in 41 dvoriščih in

— Vojvodini v eni občini in 2 dvoriščih.

Preprečiti pa je potrebno tudi vse možnosti za raznašanje okužbe z okuženimi čebeljimi pridelki in uporabljenim čebelarškim priborom. Izvajati je potrebno še vse druge splošne preventivne ukrepe, od preprečevanja vstopa nepovabljenih oseb v čebelnjake, do transporta čebeljih družin le z razkuženimi prevoznimi sredstvi. Tudi pri zatiranju te nevarne bolezni pa je posebno važna evidenca vseh čebelarstev v občini in tesno sodelovanje čebelarških društev, pooblaščenih čebelarških preglednikov in vseh čebelarjev z veterinarsko službo.

Razširjenost nosemavosti in pršičavosti pa narekuje, da čebelarji pri zatiranju teh bolezni vestno in disciplinirano izvajajo predpisane ukrepe po ugotovitvi bolezni, še važnejše

pa je, da se pred okužbo zavarujejo z izvajanjem splošnih preventivnih ukrepov, so disciplinirani pri prevozi na pašo in na pasiščih ter pravočasno postavijo sum na to bolezen. Pri tem so jim pooblaščen čebelarški pregledniki v veliko oporo.

Oceno razširjenosti kužnih bolezni čebel v Sloveniji naj sklenemo s predlogi, kaj je na tem področju potrebno storiti. Osnova je vsekakor:

— tesno sodelovanje čebelarjev in čebelarških organizacij z veterinarsko službo,

— takojšnja prijava suma na kužne bolezni,

— popolna evidenca čebelarstev v vsej republiki,

— strogo izvajanje vseh splošnih, preventivnih in drugih varstvenih veterinarsko-sanitarnih predpisov,

— ves promet s čebelami in čebeljimi pridelki opravljati pod veterinarsko sanitarnim nadzorstvom,

— organizacijsko krepiti čebelarška društva in organizacije ter

— stalno izpopolnjevati znanje čebelarjev.

Izpolnitev teh pogojev pa je zagotovilo, da bomo čebelarili z zdravimi čebelami.

JESENSKO ODBIRANJE SATJA ZA PRETOPITEV JE POMEMBNO ČEBELARJEVO OPRAVILO

FRANC KOLENC

Dom čebelje družine predstavlja panj, v katerem je natančno zgrajeno satje, ki ga mlade čebele v letnem času zgradijo iz voska. Satje, ki je sestavljeno iz čebeljih in deloma trotovske celice in služi v plodišču pretežno za poleganje mladih čebel in trotoev, se sčasoma postara, pa ga je treba načrtno obnoviti in omogočiti čebelji družini, da ga pravočasno na novo zgradi in obnovi. Satje je hkrati tudi čebelje skladišče za med in

cvetni prah. Tako ga čebele izkoristijo v dva namena in tudi čebelar se mora prilagoditi biološkemu razvoju čebelje družine. Pomagati ji mora pri načrtnem obnavljanju satja. Vemo, da čebela ni udomačena, kot je govedo in druge domače živali, le človek je ugotovil koristnost čebel zase, se ji prilagodil in jo začel gojiti ob svojem domu. Ko so bile čebele še divje, brez posegov človeka v njihovo življenje, so živele v duplih starih

dreves, v votlinah in drugih skritih krajih ter se razmnoževale kot zdaj, nagonsko, z rojenjem in vsak roj je ustvaril na novo svoj dom, zgradil satje in živel toliko časa, dokler ni zaradi različnih vzrokov propadel. Takrat so voskovni molji in drug mrčes uničili staro satje. Isto votlino je lahko kasneje roj čebel spet očistil in zgradil novo satje, ki je ponovno služilo čebelji družini do njenega propada.

Znanost, veda BIOLOGIJA je odkrila skoraj vse potankosti biološkega razvoja čebelje družine in tako je človek lahko pričel izkoriščati čebele sebi v prid tako, da jim je izdelal panj kot bivališče in jim omogočil sistem graditve premičnega satja v satniku. S strokovnim posegom v življenje čebelje družine je dosegel to, da nobena čebelja družina ne izumrje, če jo pravilno oskrbuje, skrbi za njeno hrano, če je ne daje, narava, jo zdravi, če se pojavi ozdravljiva čebelja bolezen, pa seveda mora skrbeti za obnovo satja. Vemo, da je staro satje leglo čebeljih bolezni. Celice, iz katerih se izlegajo mlade čebele, se pri vsaki izleženi generaciji mladih čebel zmanjšajo in sčasoma niso več primerne za mladi naraščaj.

Res je, da je prvo delo mladih, komaj izleženih čebel čiščenje celic od srajčk, iz katerih so se izlegle. Toda mlade čebele niso sposobne povsem očistiti celice od srajč. Očistijo jo, kolikor jo morejo in nato prevlečejo celico s propolisom, ki je antibiotik, da jo s tem razkužijo. Šele nato poleže matica v očiščeno celico jajčece za naslednjo generacijo čebel. Srajčke, ki se tako nabirajo v celicah po vsakokratnem izleganju mladih čebel, zmanjšujejo prostornino celice in tako se iz starega satja polegajo vedno manjše in utesnjene čebele. Čebelar ne skrbi le za stalnost čebelje družine v določenem panju, da po naravni poti v panju ne odmrejo, ampak je dolžan poskrbeti

še za obnovo satja. V plodišču, kjer se izlega vsako leto več generacij mladih čebel, mora čebelar skrbeti za obnovo satja. V plodišču imamo pretežno mlado satje, staro največ tri leta. To pa dosežemo z vsakoletnim odbiranjem satja za prekuhavanje v čisti vosek, iz katerega lahko vlijemo satnice, to je srednjo osnovo bodočega novega sata, ki ga vstavimo med gradilnim nagonom v plodišče čebelje družine, da ga dogradijo. Tako načrtno obnavljamo staro satje.

Vemo, da ima na primer AŽ panj 18 pa tudi več satov, od katerih jih je polovica v plodišču in druga polovica v medišču. Za medišče, kjer se skladišči med, je primernejše staro satje, ki je bilo prej nekako tri leta v plodišču. To satje je močnejše in se pri točenju medu ne lomi. Zato napravimo medišče vedno iz starega satja, mlado satje pa naj bo v plodišču. Čebelar mora vsako leto v plodišču obnoviti vsaj tri do 4 sate tako, da čebelar ob gradilnem nagonu, to je navadno v maju, juniju in deloma v juliju, vstavi novo satnico, ki jo kupi v trgovini pri MEDEX ali kaki drugi trgovini s čebelarskimi potrebščinami ali mu satnice ulije iz čistega voska zato usposobljen čebelar. Tako pride v panju do kroženja satja, ko vložimo v plodišče letno 3 do 4 satnice, iz plodišča pa prestavimo štiri najstarejše sate v medišče, iz medišča pa spet odstranimo tri do štiri najstarejše in slabe sate za prekuho v čisti vosek. Če čebelar pri opravljanju čebel tako ravna pri obnovi satja, bo imel vedno zdrave in sposobne čebele za izkoriščanje paše, ki jo daje narava.

Pri opravljanju čebel pa se zgodi, da čebele v poletnem času ne gradijo dobro vstavljenih satnic, ker ni takrat paše, če čebelja družina nima matice, če se pripravlja na rojenje itd. Več vzrokov je, da čebelja družina ne uboga čebelarja, posebno ne tistega, ki ne pozna do podrobnosti

vseh bioloških dejavnikov. Za prezimovanje čebelarje družine ni primerno mlado satje, ki še ni bilo zaleženo ali iz katerega se niso izlegle vsaj dve do tri generacije mladih čebel. Tako satje pri odbiru satov za oblikovanje zimskega gnezda v začetku jeseni ali v drugi polovici septembra odstranimo vsaj iz sredine panja in ga postavimo na kraj panja ali čez zimo uskladiščimo. Če satnica ni pravilno izdelana, če so jo čebele mogoče nagrizle ali kako drugače poškodovale, jo seveda spet pretopimo v vosek. Če pa je satnica lepo zgrajena in še ni bila zaležena, je pa napolnjena z medom, jo vstavimo kot krajni sat v panju, nato pa jo v naslednjem letu spomladi prestavimo ob sredino gnezda, da jo matica zaleže in tako pride v redno kroženje za zamenjavo kot drugo satje.

Čebelar naj že vse leto, ko pregleduje čebele, odstranjuje neprimerno satje in ga stavlja v medišče. Tako ima pozno v jeseni, ko pripravlja čebele za prezimovanje, ko zmanjša

prostornino panja, v medišču že vse staro satje in slabo zgrajeno ali poškodovano mlado satje. V medišče dajemo med letom še satje, ki ima preveč trotojskih celic in tudi tako pride v poštev pri odbiru za prekuho v vosek. Ko smo pozno jeseni zazimili in zapažili svoje čebele, odberemo iz medišča satje za prekuho v vosek. Takrat odstranimo predvsem staro satje, skozi katerega ni mogoče videti svetlobe, če ga pogledamo proti soncu, sate z veliko trotojskih celic ter razno poškodovano in pri točenju polomljeno satje. Vse to satje, ki smo ga odbrali za prekuho v vosek, spravimo v primeren prostor, do katerega ne morejo miši in drugi škodljivci, in ga čimprej sami prekuhamo ali pretopimo v vosek. Lahko ga tudi izročimo v prekuho zato usposobljenemu čebelarju, ki ima priprave za kuho voščin, glede na to, da je kuha voščin precej zahtevno delo, saj ni vseeno, koliko čistega voska bomo dobili iz starega, neprimernega satja.

PRIDELOVANJE GOZDNEGA MEDU

LOJZE KASTELIC

Obilna letina gozdnega medu v letošnjem letu je zapustila po naših čebelnjakih skrb zbujajoče stanje. Čebelarje družine so zlasti tam, kjer se je paša zavlekla v pozno poletje ali celo jesen, močno oslabele. Čebelarje je zmanjkalo časa, da bi se pravočasno okrepile za zimo. Prav tako je marsikje ostal tudi čebelar brez moči, da bi jim pomagal, kajti čas, ko bi matice z ustreznimi spodbujevalnimi ukrepi še lahko pripravil do izdatnejšega zaleganja, je potekel. Tako se je veselju nad polnimi čebri žlahtnega gozdnega medu pridružila tudi skrb nad praznimi panji. Zato je prav, da se ob koncu sezone vprašamo, kaj smo opustili in kaj bi bilo

treba storiti, da bi pridelali čim več medu, vendar ne na račun slabljenja družin.

Na pešanje čebeljih družin med gozdno pašo mora biti čebelar pozoren že med samo pašo. Kot je znano, nanašajo čebele gozdni med v panju najraje v neposredno bližino gnezda. Na obrobju zalege tekmuje matica z nabiralkami za vsako prazno celico. Največkrat jo čebele zanesejo z medom, še preden jo utegne zaleči. Tako je za zalego izgubljena. Pravimo, da čebele blokirajo zalego, kar je seveda za nadaljnji razvoj in celo sam obstoj družine lahko usodno.

Da bi preprečili blokado zalege, se zateka velika večina čebelarjev —

žal jih na to navajajo tudi zgrešeni napotki v čebelarški literaturi — k dodajanju praznih satov med zalego. To počnejo v prepričanju, da bo matica tako dodan sat zalegla. Vendar ga ob dobrih berah ponavadi čebele prej zanesejo z medom. Tako postane tak sat, namesto da služi za širjenje zalege, prava bariera v samem gnezdu. Zato bo bolje, če med gozdno pašo, dokler traja, praznih, iztočenih satov ne dodajamo v plodišče panja. To lahko storimo šele po paši!

Med gozdno pašo omejuje matica zaleganje tudi zaradi pomanjkanja beljakovinske hrane in, kjer ni prirodnih virov, tudi zaradi pomanjkanja vode. V skrbi za beljakovinsko hrano so nekateri čebelarji prepričani, da je dovolj, če je v bližini čebel gozdna jasa ali poseka, ki včasih kar rumeni od obilja cvetic.

Vendar temu ni tako! Bera cvetnega prahu mora biti za čebele vsaj tako vabljiva, kot je bera medu. To pa je lahko le na močno dišečem in vabljivem cvetju, kot je na primer žlahtni kostanj, prašna ajda, otava in podobno. Če take paše ni v bližini, moramo beljakovinsko hrano med gozdno pašo dodajati. Prav tako moramo poskrbeti za vodo, če je ni v bližini.

Najbolje pa bo, če naredimo tako, kot so to počeli nekateri stari čebelarji praktiki: čebele so sredi avgusta odpeljali iz gozda na otavo, dasi ravno so bile bere gozdnega medu v tem času še nekaj kilografske. Izgubo medu so lahko utrpeli ob pogledu na močne družine, ki so se jim na otavi do zime razvile.

Ker vsebuje gozdni med velik odstotek rudninskih snovi, ni primeren za zimsko zalogo. Zato mora pravočasno iz panja. Nadomestiti ga mora sladkorna raztopina. Z zamenjavo pa ne smemo čakati toliko časa da se zalega povali. Takrat bi bilo že prepozno, kajti sladkorne raztopine zaradi nizkih jesenskih tempera-

tur čebele ne bi mogle več ustrezno predelati in razmestiti po satju. Zamenjavati moramo začeti najpozneje proti koncu avgusta. Ker je takrat ponavadi še na domala vseh satih v plodišču po nekaj zalege, ki je blokirana z gozdnim medom, moramo take sate premestiti v medišče, kjer se bo zalega povalila. Plodišče pa napolnimo s praznim satjem in začnemo takoj krmiti, najprej dražilno, da bo matica prazno satovje čim bolj zalegla, zatem pa še z večjimi porcijami za zimsko zalogo.

Če smo navedene postopke opustili ali zamudili, se znajdemo po obilni gozdni paši pred zimo z močno oslabelemi družinami. Povrh tega so si čebele zagotovile in razmestile zimsko hrano z neprimernim gozdnim medom. Take družine pa so lahek plen zimskim tegobam, zlasti če se zima zavleče.

V lepih, poznojesenskih dnevih lahko še ujamemo čas in priliko, da takim družinam zamenjamo del zimske zaloge s sladkorjem. Ob toplem in lepem vremenu, ko čebele še niso strnjene v zimsko gručo, razmaknemo gnezdo v plodišču na obe strani, na sredino pa vrinemo prazen sat ali dva. Družini nato dodamo dva do tri litre goste in tople sladkorne raztopine. Čebele jo bodo znosile v dodane prazne sate in si tako namestile ustrezno zimsko zalogo na mestu, kjer jo bodo potrebovale v zimskih mesecih. Na stran potisnjene zaloge medu pa bodo prišle na vrsto šele spomladi, ko se bodo čebele že otrebile in ne bo več nevarnosti za grižavost, ki jo gozdni med povzroča.

Priporočljivo je, da hkrati s tem ukrepom tiste družine, ki so le preveč oslabele, združimo. Tako bomo dobili iz dveh oslabelih eno močno družino, ki ne le da bo zanesljiveje prebrodila zimo, ampak nam bo dala spomladi tudi boljše rezultate kot dva slabiča.

Na srečo smo po obilnem gozdnem medenju, zlasti po medenju iglavcev, lahko prepričani, da imamo družine, dasi oslabiljene, zdrave in pomlajene. To pomeni, da so polne življenjske moči, na kar lahko računamo. Že stari čebelarji so poznali pravilo: če hočeš imeti čebele zdrave, jih pelji v hojevo pašo. Pri tem so kajpak mislili na najbolj razširjeno takratno bolezen, nosestavost. Danes, ko naše čebelnjake bolj ogroža bolezen varoza, se je pojavilo vprašanje, kako vpliva gozdno medenje na to bolezen?

Prvi kazalci so v tem pogledu izredno obetajoči. Danes že lahko zapišemo: tudi varoze se v dobršni meri znebimo med gozdno pašo, zlasti na iglavcih. Kako si to razlagamo?

Pri običajnem življenjskem toku čebelje družine odmirajo stare, izčrpane čebele. Znano je, da klop varoze zapusti tako izčrpano čebelo, še preden odmrle in se še v panju preseli na mlajšo. Tako pride do progresivnega

izbruha bolezni: varoze zapuščajo izčrpane čebele, ki so jih v glavnem sami izčrpali, in se selijo na mlajše čebele tako množično, da zmanjka tudi mladih, še neizkušanih. Od tod znani pojav po izbruhu bolezni, ko najdemo v panju peščico povsem izčrpanih čebel ob zalegi na petih, šestih satih, ki se nenegovana že razkaja.

Med medenjem iglavcev nabirajo nabiralke medičino med iglicami. Pri tem si prebadajo krilca, tako da ne morejo več poleteti, zlasti še, če so preobremenjene z nabrano medičino. Odmrejo v gozdu, daleč od panja. Z njimi pa odmrle tudi klopi varoze, ki jih niso zapustili že v panju, kajti na pašo so poletele in tam odmrle sicer še neizčrpane. Izdala so jih prebodena krilca, odmrle so neizčrpane, s tem pa so presenetile tudi klopa varoe v njegovih življenjskih navadah.

O LETOŠNJI ČEBELJI LETINI NA KOČEVSKEM

JOŽE GRABRIJAN

Letošnjo čebeljo letino štejemo med boljšo, saj smo po letu 1981 imeli razmeroma slabi letini.

Pretekla zima je bila zelo dolga, čeprav ne prehuda. V začetku marca je bilo malo izleta, potem pa je zima potegnila kar do zadnjih dni v marcu, ko so se čebele dokončno otrebile in prinesle prvo obnožino. Hladno deževno vreme je bilo še do polovice aprila, ko se je otoplilo in so čebele začele prinašati potrebno medičino in obnožino. Zaradi dolge zime sta se zavlekla tudi cvetenje in paša za tri tedne. Tako je vrba cvetela šele v prvi polovici aprila. Čebelje družine so si le težka opomogle. Nastavljali smo med prvim in desetim majem. Čebele so nabirale komaj za sproti na sadnem drevju, divji češnji in travniškem cvetju. Proti koncu maja in v

juniju, ko je zacvetel beli javor, češmin in travniki, smo zavrteli točila. V drugi polovici junija in prvi polovici julija je zamedila še smreka, pa tudi listavci so dali dobro točenje. V drugi polovici julija je zacvetel lipovec, ki ga je spremljalo medenje listavcev; treba je bilo zavrteti v tretje. Od druge polovice julija dalje je močno medila tudi hoja, kar pa so prekinjali vdori hladnega zraka, ki so za več dni ohladili ozračje in ustavili medenje. V dneh med 18. in 20. avgustom so bile nočne temperature tri in štiri stopinje C. Medenje se je nadaljevalo v september. Nekateri so ga bolj ali manj izkoristili. Drugi so se napotili v Liko in drugam. Tako sklepamo razmeroma uspešno čebeljo letino v l. 1984.

NI ISTO SELEKCIJA ČEBEL ALI VZREJA MATIC

FRANC ŠMERC, DIPL. KMET, INŽ.

Prvič pišem v Slovenski čebelar. To pisanje je nastajalo več mesecev, ker sem pričakoval odmeve na temo o selekciji čebel z lanskega posvetovanja. Pa se ni zgodilo nič vznemirljivega, le referat dr. Kulinčeviča je natisnilo naše glasilo. Če in ko bo to objavljeno, bo mimo že »Posvetovanje 84«. V letošnjem letu pa so se le pričele priprave za ustanovitev selekcijske službe pri kmetijskem inštitutu Slovenije. To me veseli in bi želel z njo sodelovati.

Ker sem kmetijec in imam nekaj osnov iz genetike in selekcije, me je na lanskem »Posvetovanju (GR — sept. 83)« posebno pritegnila tema o tem, kako zastaviti selekcijo čebel, da bi se premaknili z ničelne točke, ali če sem nekoliko grob, iz anarhije, ki vlada na tem področju. Dr. Kulinčevič in dr. Rihar imata dobre zamisli. Hotel sem se vključiti v razpravo, a sam uvidel, da verjetno ne bi prispeval kaj prida veliko k temi, ker je starejši čebelar s štiridesetletno prakso v vzreji matic tako kategorično zavračal strokovno vodenje selekcije in odbiro pri čebelah ter hkrati kazal na uspešno delo pri vzreji matic pri našem velečebelarju tov. Pislaku. Koliko znanost in stroka bedita nad njegovim delom, ne vem, bojim pa se, da se bo to spremenilo v bumerang slovenskega čebelarstva.

Moj strah je v tem, ker nimamo nikjer v Sloveniji zbranih posameznih ekotipov naše kranjske čebele. To naj bi bila osnova selekcijskega dela v naši republiki, ki pa bi moralo takoj steči. Ker je med čebelarji velika želja po »osvežitvi krvi« in večjih količinah medu v njihovih čebelarstvih, gredo dobro v denar »gospodar-

ske« matice, ki jih razširja Medex. Tako se »uspešno« širi eden ali več rodov čebel, ki se bodo skrižali s krajevnimi tipi in bomo na našem ozemlju v kratkem dobili celo paleto heterozigotnih čebel (matic) z veliko genetsko variabilnostjo, ki bo oteževala selekcijsko delo in ga dražila.

Najprej moramo izdelati selekcijske programe in zbrati ekotipe kranjske čebele iz Slovenije in drugih delov države v selekcijskih centrih, kjer bi potem dobili vzrejevalci matic vzho-diščni material za svoje delo. Tako bi imeli mrežo selekcijskih postaj kot v drugih panogah živinoreje in v rastlinski proizvodnji. S tem pa ne mislim, da bi morali čebelarji ustanavljati kakšne nove zavode ali podobne institucije. To bi lahko potekalo (moje mnenje) preko kmetijskih in živinorejsko veterinarskih zavodov. Leti pa bi se morali okrepiti s strokovnjaki, ki bi obvladali tudi čebelarstvo. Tukaj pa se pojavi vprašanje, kje dobiti te ljudi. Nekatere jih bi bilo potrebno izobraziti, izšolati, kje je to, pa ne vem, saj ne poznam nobenega programa usmerjenega izobraževanja, ki bi dovolj upošteval našo dejavnost.

Na tem mestu pa se srečamo s tisto potrebo in željo, ki so jo čutili odgovorni čebelarji, ko so hoteli zgraditi ČIC. Da jim ni ali nam ni uspelo, smo krivi vsi slovenski čebelarji, ker v dokaj ugodnih gospodarskih razmerah nismo zmogli složno zbrati kaj več denarja kot za pokrite zidove. Čeprav imamo enotno organizacijo, pa niso vsi včlanjeni vanjo, tiisti, ki pa smo, smo med seboj preveč sprti. Vsak zase je največji strokovnjak, znotraj te organizacije pa ob-

staja več skupin, ki si skočijo v lase, če je le mogoče. Lep primer je panjska vojna izpred nekaj let. Podobni smo osam in sršenom. Morali bi se več dogovarjati, znati sprejeti tudi dobre zamisli drugih in biti do njih bolj tolerantni, saj praksa potem vse napake izloči in celo kaznuje.

Z gornjimi mislimi se nisem oddaljil od selekcije čebel in vzreje matic, saj bomo morali poskrbeti za svoj razvoj čebelarji sami, kajti nihče nam ne bo ničesar poklonil in naredil namesto nas. Naš napredek je v našem znanju, naših boljših, sposobnejših in bolj zdravih čebelah.

Selekcije pri čebelah si ne bomo mogli iti sami, ampak bomo pri svojih čebelah (družinah, maticah) vodili kontrolo proizvodnosti, izvor matic in še kaj, kot to delajo in vodijo pri drugih vrstah domačih živali (govedo, prašiči, konji, drobnica, perutnina, ...). Drugo pa nam bodo proti plačilu morali narediti strokovnjaki posameznih znanstvenih disciplin. To se bo pričelo urejati, ko bomo za to sami pripravljeni bolje delati in ko bo to pričela voditi in kontrolirati družba, kot v panogah, ki sem jih malo prej omenil, saj na koncu vsega naša dejavnost koristi tudi njej. Potrebno bo izdelati sistem stimulacij. Primer iz prireje mleka, kjer rejec dobi premijo le, če dobro kontrolira mlečnost in prirejo in organizirano proda svoje kvalitetne tržne presežke (mleko, teleta). In še bi lahko našteval. Vse to pa vodi in bedi nad tem republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano preko ŽPS, izvajalec pa je kmetijski inštitut Slovenije, v nekaterih vejah živinoreje tudi biotehniška fakulteta, preko območnih kmetijskih in živinorejsko veterinarskih zavodov, v sodelovanju z združenimi organizacijami (kooperacija) in družbenim sektorjem.

Glede na našo (čebelarstvo) mentaliteto pa menim, da se to ne bo pri-

čelo prej izboljševati, dokler ne bo kake prisile od »zgoraj« (republiški komite). Potrebno bo uskladiti tudi interese z raziskovalnimi inštitucijami, predelovalnimi in odkupnimi DO za čebelje pridelke (Medex, Hmezad, ...), z ZČDS in s čebelarji, ki bomo morali nekaj dodatno delati, narediti in potem tudi sadove tega dela izkoristiti.

V času, ko je nastajal ta prispevek za Čebelarja, je v njem pisalo več čebelarjev o vzreji matic na različne načine in o selekciji čebel. Ugotavljam pa, da pri teh piscih pojma selekcija čebel in vzreja matic ne pomenita dveh bistveno različnih stvari (dejavnosti). To se je dalo razbrati tudi iz razprave na lanskem posvetovanju, kot sem že prej omenil.

SELEKCIJA je delo, ki zahteva veliko znanja, natančen nadzor lastnosti, ki so njen predmet, selekcijski program, odbiro in še kaj in šele na koncu je VZREJNO delo. Za vzrejo matic je sicer tudi potrebno nekaj strokovnosti, najpomembnejša pa je spretnost pri postopkih, rutina. Torej je bistvena razlika med tema pojmovoma in se ZČDS ne more lotiti selekcije čebel s panji pod Rožnikom ali posameznik niti tov. Pislak ali Medex preko svojih vzrejevalcev gospodarskih matic, če to ni del skupnega, strokovno vodenega programa za vso Slovenijo ali še širše.

Vprašati se moramo tudi, kaj smo pridobili z množično vzrejo »gospodarskih« matic pri Medexu:

— Kakšen je selekcijski program, izhodiščni material in kontinuiteta selekcijskega dela? Kajti naravna selekcija takoj izniči vsak morebitni napredek, če umetna selekcija ni usmerjena, stalna, nadzorovana in dosledna.

— Ali je in koliko znaša genetski napredek za posamezne pridelke na gospodarski panji?

— Kaj pa kontrola, povratne informacije od čebelarjev za selekcionarje

in vzrejevalce matic? Kako je onemogočeno razširjanje recesivnih dednih napak?

— Kje so in kdo vodi matične knjige, nadzor izvora. Ni dovolj informacija, da je ta matica od tega in tega priznanega vzrejevalca matic, ali pa še to ne.

S tem sestavkom ne želim pričeti selekcijsko vzrejevalske vojne niti škodovati DO Medex (katere kooperant sem) niti priznanim čebelarjem. Prepričan pa sem, da bi moral biti začetek množične vzreje matic drugačen, kot je bil in je še. Rad pa bi pri vseh čebelarjih sprožil ustvarjalni nemir, prav tako pri strokovnjakih, da bi se naša dejavnost čimbolj raz-

vila v našo korist in v pomoč razvoju naše družbe.

Torej, čebelarji, bodimo složni in zahtevajmo od vodstva naše organizacije (ZČDS) in tistih, ki jim prodajamo naše tržne presežke čebeljih pridelkov (Medex, Hmežad in drugi), da se dogovorijo in čimprej kaj storijo za stroko na področju selekcije čebel in množične vzreje matic, da bomo zmanjšali razliko med nami in razvitim svetom.

Ker včasih primanjkuje (moje mnenje o vsebini naše revije) zanimivih strokovnih člankov in prispevkov v Slovenskem čebelarju, ga v nekaj naslednjih številkah popestrimo s konstruktivnim dialogom o temi: selekcija čebel.

TO NI BIL BOJ, TO BILO JE MESARSKO KLANJE

(Poglavje o moralnoetičnih odnosih med čebelarji)

MARTIN MENCEJ

Naravoslovec in pisatelj Fran Erjavec, ki je z izrednim poslušom za opazovanje dogajanja v naravi bil priča boju mravelj dveh mravljišč, je v svojem spisu Mravlje opisal njihovo medsebojno klanje. To pot pa ne bo govora o mravljah, ampak o čebelah in smo Erjavčev stavek uporabili le za naslov.

Na vznožju krimske in mokrške planinske gmote se razprostira ljubljanska kotlina, ki jo sestavlja podkrimski prodnati del in sega do barjanske zemlje. Ker je prodnati del izredno ugoden za različne poljščine, Krim pa obraščen s smrekovimi in hojevimi gozdnimi sestoji, je bil ta del že od nekdaj vabljivo čebelje pasišče. Sem so že od nekdaj vozili čebelarji svoje čebele na ajdovo in gozdno pašo. Ko pa ajde kmetje niso več sejali, so ob medenju smreke in hoje izkoriščali gozdno pašo.

Po vojni je velik del te plodne zemlje prešel iz privatnih rok v družbeno

(državno) last. Uprava tega zemljišča verjetno ni bila zainteresirana za ajdo, kmetje so pa tudi opustili to poljščino. Letos pa so velik del skupinske podkrimske zemlje posejali z ajdo in temu so sledili tudi kmetje v večjem obsegu kot doslej. Ker pa je ob cvetenju ajde medil tudi gozd, so čebelarji pohiteli s prevozom svojih čebel na ajdovo in gozdno pašo. Tako se je v neposredni okolici podkrimskih vasi Vrbljenje, Strahomer in Iška vas nakopičilo kar lepo število čebel, ki so pridno obletavale ajdo (bera je bila seveda dvomljiva) in hojo, dokler je medila, kar se je zavleklo do začetka septembra. Vestni in uvidevni čebelarji so kmalu po končani paši odpeljali svoje čebele, drugi se pa za to niso zmenili in pustili čebele, kamor so jih pač pripeljali in to vse do začetka oktobra, ko že zdavnaj ni bilo nikjer nobene paše.

Po končani paši in točenju se je pa začel tragičen boj za obstoj.

Domačin v eni izmed teh vasi (Vrbljene), okoli katere se je nabralo kar lepo število pripeljanih panjev čebel, pa najsi bo na kamionih ali pa položenih na podstavke, ima v svojem čebelnjaku 24 panjev družin, ki jih vestno in prizadevno oskrbuje. Predvsem skrbi, da gre z mladimi maticami v zimo. V neposredno bližino je pripeljal njegov znanec svoje čebele in jih postavil kakih 10 m od čebelnjaka. Res je, da z dovoljenjem domačina. Nič zato. Ajdovega cvetja je bilo na pretek, krimski gozdovi so pa tudi dajali za vse dovolj mane, ko so zmedili. Lastnik pripeljanih čebel je po paši iztočil med, medene poklopce pa razpostavil med lastnikovim čebelnjakom in svojim stojiščem. Razumljivo je, da so vse čebele iz bližnje in daljnje okolice planile na izpostavljeno pašo, ker je v gozdu ni bilo več. Ko so pa tu opravile svoje delo, so iskale hrano pač tam, kjer je bila. Ta pa je bila v panjih lastnikovega čebelnjaka. In tako se je začel boj za vdor v njegove panje in s tem medsebojno klanje. Čeprav je imel lastnik močne družine v panjih, te niso bile kos prehudemu navalu čebel iz okoliških panjev.

In posledica? Kmalu je bila pred čebelnjakom gomila mrtvic in onemoglih, za življenje nesposobnih čebel. Vsa uporabljena sredstva za preprečevanje medsebojnega klanja (pri-

piranje žrela, mazanje žrel z bencinom, kurjenje pred čebelnjakom in še kaj) so odpovedala ali pa so bila že prepozna. Naval roparic je bil nezadržan. Pogled pred čebelnjak je bil grozljiv! Pogled v panje čebelnjaka pa nič manj.

Pri pregledu čebeljih družin so bili rezultati porazni: v 11 panjih ni bilo toliko čebel, da bi lahko oskrbovale odkrito in pokrito zalego, od drugih pa je bilo le nekaj družin sposobnih za prezimljenje — in še te po zaslugi odkrite in pokrite zalege — ter združevanje.

Potem ko je večina prevaževalcev odpeljala svoje čebele, je pa kamion z okoli 40 panjev nedaleč od vasi stal na prvotnem mestu še do 1. oktobra brez naslova lastnika in kakršne koli oznake, le na kamionu je bila regionalna številka 5700-04 — v preizkušnji. Lastnik zemljišča pa ni hotel povedati imena lastnika kamiona. Zgostovo od vseh drugih njega najmanj peče vest, ker so mu čebele samo za dobiček!

Obupani lastnik oropanih panjev je seveda brez moči. Tudi apel na brezvestne čebelarje nič ne pomaga. Prepoved dovažanja čebel na pašo bi bila brezsmiselna. Nekaj konkretnega (mimo papirjev!) je pa le treba ukreniti v obrambo skrbnih in vestnih čebelarjev.

VABILO

Redna letna konferenca čebelarskega društva Ljubljana-Moste-Polje bo v nedeljo, dne 2. decembra 1984 v osnovni šoli Edvarda Kardelja v Polju ob 9. uri z običajnim dnevnim redom.

Vabim in prosim vse čebelarje, ki so že člani našega društva, in vse čebelarje, ki prezimujejo čebele na našem območju — razen na območju KS Dolsko in KS Klopce — da pridejo na občni zbor.

Pisnih vabil ne bomo pošiljali.

Predsednik čebel. dr. Lj. Moste Polje
Franc Grad

IZ ČEBELARSKEGA KROŽKA Č. D. MAJŠPERK

Praznik K. S. Majšperk je bil letos velik praznik za šolski čebelarški krošek na osnovni šoli Majšperk. Naše največje podjetje za predelavo medu in izdelovalec naravnih poživil in zdravil H. P. Medex nam je podarila lep nov poviljonski čebelnjak z dvanajstimi AŽ panji.

Krošek na šoli ima večletno tradicijo, čeprav se do letos ni mogel pohvaliti z vidnim uspehom. Največja ovira je bilo praktično delo s čebelami. Strokovnjaki HP Medex so spoznali, da so v zaostalih krajih Haloz dobre razmere za čebelarjenje. Zato so vložili kapital v šolski čebelnjak, kjer naj bi se vrsta mladih navdušila za sodobno čebelarjenje. Glavni direktor HP Medex tov. Aleš Mižigoj nam je v pozdravnem govoru pričaral idilo haloškega čebelarja, ki že dolgo ni več »vaški revež«. Danes je čebelarstvo donosen poklic vsem, ki svoje znanje in sposobnost posvetijo čebelicam. Na tem terenu je več sposobnih, naprednih čebelarjev, ki jim je čebelarstvo glavni vir dohodkov.

Predsednica delavskega sveta HP Medex tov. Zalarjeva je izročila čebelnjak mladim krožkarjem ob navzočnosti krajevnih, občinskih, političnih in društvenih funkcionarjev. Prišli so vsi domači čebelarji in zastopniki sosednjih čebelarških društev.

Glavni direktor Hp Medex Aleš Mižigoj je imel pozdravni govor

Predsednica delavskega sveta
Hp Medex
tov. Zalar
izroča ključ
čebelnjaka
članom
čebelarškega
kroška

Ravnatelj
OŠ tov. Cvahte
je pozdravil
goste
in pokrovitelja

Čebelarji ČD Majšperk se iskreno zahvaljujemo glavnemu direktorju HP Medex tov. Alešu Mižigoju in samoupravnim organom za podarjeni paviljonski čebelnjak s panji. Obvezujemo se, da bomo skupno z vodst-

vom šole vzgajali in učili mladi naraščaj, da bo nadaljeval tradicijo dobrih haloških čebelarjev.

Lep pozdrav vsem krožkarjem po vsej naši domovini!

ČD Majšperk

UREJEVANJE OKOLICE ČEBELNJAKA

Že drugo leto obiskujem čebelarski krožek na naši šoli. Čebelar sem postala zato, ker sem želela čimveč zvedeti o življenju čebel, ki sem jih vedno občudovala, kadar sem jih opazovala pri njihovem marljivem delu.

Lansko leto smo pred šolo postavili nov čebelnjak. V njem imamo osem AŽ-panjev, od tega so štirje naseljeni. Naseljen je tudi nakladni panj, kmalu pa bomo naselili tudi opazovalna panja.

Pri krožku spoznavamo življenje in delo čebel. Naučimo se veliko zanimivega. Razdelili pa smo si tudi delo v čebelnjaku in pri urejevanju okolice. Eni skrbijo za čebele, drugi pa skrbimo za okolico čebelnjaka.

Dogovorili smo se, da mora biti okolje čebelnjaka čim bolj urejeno. Takoj smo se lotili dela. Na grede smo nanosili rodovitno zemljo in robove obložili

s kamenjem. Od doma smo prinesli čebulice tulipanov in narcis. Pri delu nam je svetoval in pomagal tovariš mentor, ki nam je prinesel mnogo cvetnih čebulic. Svetoval nam je, kako naj razporedimo čebulice tulipanov, da bodo grede čim lepše. Med delom smo se šalili in si pripovedovali šaljive zgodbe. Tako nam je čas ob delu hitro mineval. Seveda ni ostalo le pri sajenju cvetja, ampak smo uredili tudi drugo okolico čebelnjaka. Na stopnicah, ki vodijo k čebelnjaku, smo zamenjali kamnite plošče, očistili plevel po stezicah in uredili ograjo.

Vsega dela nismo opravili v enem dnevu. Dogovorili smo se, da se bomo dobili še večkrat. Vsi smo delali z veseljem, saj si želimo, da bi bila okolica čebelnjaka kar najlepša.

OŠ. Janko Padežnik
Alenka Đukić

BELOKRANJSKI ČEBELARJI NA MIELE 3 (MED 3) V PORTO GRUARU

ANDREJ SEVER

*Če daš človeku ribo, bo le enkrat sit,
če ga naučiš loviti ribe, bo sit vse
življenje.*

Kitajski pregovor

Ta prastara kitajska modrost je že dolgo vodilo pri delu članov obeh čebelarjskih društev Metlike in Semiča. Širiti znanje med ljudi pomeni bogatiti družbo. Ne samo pisana beseda iz knjige, revije, ampak živa beseda strokovnjaka, izkušenega čebelarja in njegov praktični prikaz poučita mladega čebelarja o skrivnostni pesmi čebel, njihovem življenju in delu, izkušenemu pa pomeni potrdilo njegovemu delu. Strokovna predavanja, izmenjava izkušenj med člani obeh društev ter skupne strokovne ekskurzije po domovini in tujini so plod tesnega sodelovanja društev čebelarjev Metlike in Semiča in ena takšnih ekskurzij je bila dne 29. in 30. septembra v Porto Gruaro v Italiji na MIELE 3.

Miele 3 je bila razstava čebelarjskih pripomočkov in produktov dela čebelarjev in čebelarske industrije. Organizirana je bila v okviru gospodarskega sodelovanja treh dežel Avstrije, Italije in Jugoslavije — ALPE ADRIA in je v teh dneh pritegnila mnogo čebelarjev iz teh dežel.

Kaj bi lahko rekli o tej razstavi čebelarjskih pripomočkov in produktov dela čebelarjev? To je bil prikaz moderne tehnologije čebelarjenja, s poudarkom na čebelarjenju v nakladnih panjih (AŽ panj so predstavili le na enem mestu), vendar pa ni zajel v večjem obsegu problematike današnjega časa, to je borbe proti varozi in drugim čebeljim boleznim. Pogrešali

smo tudi prikaz končnih čebeljih pridelkov in njihovo uporabo, saj take prireditve, kot je ta, naj ne prikazujejo le dosežke čebelarske industrije, ampak naj propagirajo in prikažejo delo čebele in čebelarja kot družbeno in zdravju potrebno delo. Pa še nekaj!

Zakaj se ni pojavila tudi naša čebelarska industrija na tem mestu, saj menim, da bi imeli tudi mi Jugoslavo- vani kaj pokazati?

Ta naš izlet ni bil le strogo strokoven. Ob stroki moraš poskrbeti še za spodbudo kulture srca in duha. Zato smo si ogledali še dela beneških arhitektov, gradbenikov, kiparjev, slikarjev.

Po mirno prespani noči smo si ogledali sončno Goriško, obiskali kmetijo v Šentpasu, kjer se ukvarjajo s kmečkim turizmom, natrgali nekaj brent letos bolj kislega grozdja, nato pa krenili proti Lipici in dalje proti Kopru. Vodstvo izleta s tovarišem Milanom Vajdo in Mirkom Pavlinom nas je razveselilo najprej z obiskom samostana in grobnice v Kostanjevici pri Novi Gorici, ogledom Lipice ter nazadnje z obiskom našega znanega slovenskega čebelarja Ivana Kranjca in njegove žene na njunem domu v Marezigah pri Kopru. Prisrčen sprejem s kapljico sladkega vinca, s katerim sta nas sprejela naša znanca — spomladi sta belokranjske čebelarje počastila s svojim obiskom v Metliki, kjer sta pripravila zanimivo predavanje — je razpoloženje kljub dežju še polepšal. Ogledali smo si Kranjčeve čebelje družine, — zakonca Kranjc skrbno in z veliko ljubeznijo kljub letom oskrbujeta približno 20 čebe-

ljih družin — ob koncu obiska pa nam je tov. Kranjc pripravil zanimivo predavanje o jesenskem krmljenju in pripravi čebel za zimo. Lovrova vejica, ki nam jo je podaril ob odhodu, je pomenila željo, da bi ostali vedno zmagovalci v boju s čebeljimi boleznimi, ki mučijo čebelarje po vsem svetu. Pomenila je željo da bi pridelali čim več medu in drugih čebeljih pridelkov in da bi se čim prej ponovno srečali. Sonce, pa tudi nekaj dežja, rujno vince metliške vinske kleti — tudi naši čebelarji so pri-

nesli svojega, meh — harmonika Martina Pečavarja iz Nestople vasi ter njegova »ciganka« in Kapušinov »tarzan« sta nas spravljala v smeh in nam krajšala kilometre, ki jih je iz ovinka v ovinek premagoval šofer črnomaljskega Integrala Janko z vodnico Majdo Tratnik.

Še zadnji takti naše slovenske pesmi, vrisk in enotna želja, da bi bilo še več takih izletov čebelarskih družin iz Metlike in Semiča, smo se zadovoljno in prijateljsko poslovili.

ČEBELARJI NA KOPRSKEM SO RAZVILI PRAPOR

STOJAN DROČ

Drugo soboto v juniju je bil v Kopru slovesen čebelarski dan. Čebelarji obalnega čebelarskega društva so namreč tega dne razvili svoj prapor ter organizirali čebelarsko razstavo prvo tako razstavo na Obali. Oboje pa je bilo skrbno usklajeno z organizacijo srečanja mladih čebelarjev iz vse Slovenije, v organizaciji Zveze in ob neposredni operativni pripravi Obalnega čebelarskega društva.

Na slovesno okrašenem prostoru s trobojnicami je pričel slavnosten zbor tajnik društva tov. Franc Čehovin, pozdravil navzoče, nato pa je o dejavnosti društva in o čebelarstvu na Koprskem spregovoril predsednik društva tov. Tone Sedmak.

Na zboru so bili navzoči predstavniki lokalnih oblasti, predsednik skupščine samoupravne kulturne skupnosti občine Koper, direktor AGRARIJE Koper Lucijan Korva ter Aleš Mižigoj, generalni direktor HP MEDEX.

Zbor sta pozdravila s priložnostnimi in spodbudnimi nagovori pokrovitelj prireditve direktorja AGRARIJE in MEDEXA, ter predsednik kulturne skupnosti in predstavnik čebelarjev

iz zamejstva. Želja po nadaljnjem razvoju čebelarstva je bila glavna misel gostov, kar nam je le v spodbudo, da čebelarstvu tudi v prihodnje utiramo pot skozi težave, s katerimi se spopadamo.

Sledil je najslovesnejši trenutek: razvitje društvenega prapora. Razvil ga je predstavnik pokrovitelja direktor AGRARIJE tov. Lucijan Korva. Izrekel je iskrene čestitke in ga izročil predsedniku društva. Hkrati pa so na predlog predsednika določili in z aplavzom imenovali čuvarja prapora Virgilija Krmaca iz Kopra, soustanovitelja čebelarskega društva pred 28 leti ter aktivnega člana in vzornega čebelarja.

Po krajšem kulturnem programu, ki ga je pripravila šolska mladina šole gostiteljice, so odprli čebelarsko razstavo v telovadnici šole. Ekspoziti, natančno razvrščeni po starosti in namenu uporabe, s skrbno opremljenimi napisi o njihovem izvoru in namenu, so obiskovalcu dajali pregled nad razvojem čebelarstva na Koprskem skozi več desetletij. S kolekcijo je obogatil razstavo MEDEX, ki je kaj kmalu prodal skoraj vse razstavljene panje in druge pripomočke.

Posebno pozornost, zlasti čebelarjev, je vzbujalo na dvorišču šole razstavljeno vozilo TAM za prevoz kontejnerjev. Gre pravzaprav za vozilo, ki ga uporabljajo komunalne službe v mestih za odvoz kontejnerjev smetnjakov. Po zamisli priznanega dolgotnega čebelarja tov. Franca Čelharja iz Kopra je vozilo z delno preureditvijo praktičen samonakladalec in samorazkladalec čebelarskih kontejnerjev z do 40 AŽ panji. To vozilo je prav gotovo unikat v dosednji čebelarski praksi pri nas.

Na dvorišču je razstavljajl čebelar Konstantin iz Raven pri Kopru panj duplo. Vneti čebelar Konstantin je pripeljal na razstavišče oljčno deblo s čebelami, ki so na razstavnem prostoru pridno izletavale.

Vsa prireditve, ki je bila namenje-

na 28-letnici obstoja čebelarskega društva na Obali je potekala v prostorih osemletke Pinko Tomažič v Kopru. Čebelarji so še posebno hvaležni kolektivu in vodstvu šole za sodelovanje v programu, za razumevanje in za pomoč pri potrebnih prostorih in drugih pripomočkih.

Lahko rečemo, da je prireditev uspela. Za vse je bilo vloženega mnogo truda in dobre volje. Zahvala gre vsem, ki so prispevali sredstva, pokroviteljema, čebelarjem članom društva za lastne samoprispevke ter vsem, ki so kakorkoli sodelovali pri pripravah in realizaciji prireditve. Vsekakor veelja ugotovitev, da sta največ zaslug zanjo imela tajnik društva Franc Čehovin in Alojz Luin, ki sta bila glavna organizatorja prireditve.

OBVESTILO O VIŠINI ČLANARINE ZA LETO 1985

Obveščamo vse čebelarske organizacije, da je članarina ZČDS za leto 1985 1000.- din in 2.- din na ekonomski panj. S članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

Prosimo vse organizacije, da čimprej poberejo članarino za leto 1985 in nam pravilno izpolnjene seznime pošljejo do 1. 2. 1985. Vsi člani in naročniki, ki v letu 1985 ne želijo prejemati revije Slovenski čebelar, naj se pisno odjavijo, najkasneje do 15. 12. 1984. V nasprotnem primeru jim bomo še nadalje pošiljali revijo in terjali naročnino.

Pri vsaki spremembi naslova, odjavi ali plačilu članarine za posameznika, naj bo navedeno, ali je *naročnik ali član društva in katerega*. Naročnina za Slovenskega čebelarja za leto 1985 znaša 1400 din, za zamejstvo pa 2400 din.

Društva, ki do 10. 12. 1984 ne bodo poravnala članarine ZČDS za leto 1984 obveščamo, da bomo njihovim članom s 1. 1. 1985 ustavili pošiljanje revije.

ZČDS

IVAN VAVPOTIČ

11. maja 1984 smo se člani čebelarstva Moravče poslovili na ljubljanskem pokopališču od našega dolgoletnega, prizadevnega čebelarja Ivana Vavpotiča.

Rodil se je 27. februarja 1914. leta v Ormožu. Po osnovni šoli se je preselil v Ljubljano, kjer je končal meščansko šolo in se opredelil za gostinstvo. V tej stroki je ostal vse do upokojitve.

Čebelariti je začel 1967 in se vključil v čebelarsko društvo Moravče. Zgradil je prijeten čebelnjak na južnem pobočju Limbarske gore v Moravški dolini. V začetku je imel 8 panjev, nato pa je ves čas čebelaril z 12 panji. Ob čebelnjaku je skupaj z ženo Doro preživel skoraj ves prosti čas, saj mu je čebelarstvo pomenilo del vsakdanjega življenja. Za čebelarsko društvo Moravče je veliko prispeval, dajal koristne predloge in bil izredno aktiven pri delu. S svojo strokovno sposobnostjo je pomagal pri izvedbi vsakoletne tradicionalne prireditve ČEBELARSKI TABOR, ki je z njegovo pomočjo dosegel vedno lepe rezultate.

Za nesebično, prizadevno in požrtvovalno delo je bil odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje, dobil pa je tudi posebno pisno priznanje.

Moravški čebelarji se mu zahvaljujejo za trud, požrtvovalnost in aktivnost pri razvoju, napredku in posodabljanju čebelarstva. Z njim so bila tovariška in prijateljska društvena srečanja še posebno pa prisrčna.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Moravče

FRANC ČONTALA

Dne 14. julija 1984 se je nenadoma v 73. letu starosti končala življenjska pot čebelarja in člana čebelarskega društva Rogašovci — Franca Čontale.

Po končani osnovni šoli se je izučil za mesarja in je ta poklic opravljal vse do smrti, svojega očeta, ko je prevzel kmetijo. Ker

je imel veselje do čebel, si jih je kmalu nabavil in pridno čebelaril vse do svoje nenadne smrti. Kljub temu pa bodo čebele še naprej ostale pri njegovi hiši, saj bo čebelarjenje nadaljeval njegov sin Tone.

Pokojni Franc je bil član čebelarskega društva Rogašovci od leta 1952 pa vse do svoje smrti. Bil je tudi član upravnega in nadzornega odbora. Za svoje neutrudno delo v čebelarstvu je bil odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje.

Na njegovi zadnji poti smo ga spremljali številni prijatelji čebelarji, ki ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Čebelarsko društvo
Rogašovci

OSMAN HERC

Dne 3. avgusta smo se za vedno poslovili od našega dolgoletnega člana kmeta-čebelarja Osmana Herca.

Rodil se je 16. 7. 1934 v vasi Mahala, SR BiH.

Daleč iz rojstnega kraja ga je zaradi grozot druge svetovne vojne usoda pripeljala v naš kraj. Takoj po končani vojni ga je kot vojno siroto sprejela v oskrbo družina SOLAR v Fokovcih, kjer je našel svoj drugi dom in toplo zavetišče.

Ko se je sčasoma življenje v državi normaliziralo, so se ti otroci začeli vračati domov. Toda Osman je prišel le do Maribora. Od tam se je vrnil k družini SOLAR, kjer se je izučil za mizarja in živel vse do preselitve na novi dom v isti vasi, ko se je poročil. Z ženo Gizelo sta imela dva sina, Emila in Milana.

Družina je na dokaj dobro urejeni kmetiji kar dobro gospodarila. Nabavil si je precej kmetijskih strojev, delno tudi s pomočjo zaslužka v tujini.

Čebelaril je z več kot 30 družinami, večinoma v AŽ panjih, ki jih je izdeloval sam. Vključil se je v našo organizacijo in bil nad 16 let član našega društva, med tem časom tudi član upravnega odbora. Leta 1979 je prejel čebelarsko odlikovanje, red A. JANSŠA III. stopnje. Toda vse to je bilo pretrgano ob nesreči pri žaganju lesa. Iskal je pomoči v bolnišnici, kjer pa je po nekaj dneh umrl zaradi poškodb.

Od njega smo se poslovili na Flokovskem pokopališču, kamor ga je pospremil tudi prapor Zveze čebelarских друštev Murska Sobota in številni čebelarji ki so mu zaželeli mirno počivanje.

Njegovi družini pa izrekli iskreno sožalje.

Čebelarско društvo
Prosenjakovci

ODKUP PROPOLISA

Odkopujemo propolis po din 6.000, 5.500 in 5.000 za kilogram glede na kvaliteto in vse čebelje pridelke po najvišji dnevni ceni. V zalogi imamo tudi knjigo PČELARENJE NASTAVLJACAMA — četrto dopolnjeno izdajo po ceni 400 din in knjigo BOLEZNI, ŠKODLJIVCI, ZASTRUPITVE ČEBEL po ceni 170 din.

Ponudbe je poslati na naslov: Hmezad Čebelarska zadruga PE Ljubljana, Polhov Gradec 72, 61355 Polhov Gradec, tel. 061 645 052 PE Žalec, Kasaze 17, 63301 Petrovče, tel. 063 737 176.

Hmezad Čebelarska zadruga

OGLASI

KUPIM 6 AŽ panjev desetsatarjev, starih in nenaseljenih. Lojze Oblak, Športna 20, 61260 Ljubljana-Polje.

PRODAM po zmerni ceni 3 leta star čebelnjak za 30 AŽ panjev. Čebelnjak stoji na Podulaki pri Velikih Laščah. Vinko Šporčič, Velikovška 20, 61000 Ljubljana ali telefon 061 345 225, zvečer.

KUPIM cvetni prah v satju, neizkopen. Šnabl Gašper, Dvoržakova 12, 62000 Maribor, tel. 062 23 108.

PRODAM 23 AŽ panjev desetarjev. Panji so novi, domače izdelave. Informacije po telefonu 068 84 938 od 15 do 16 ure.

PČELARSKI KOMBINAT BEOGRAD
Jovana Raiča 5, 11000 Beograd
Tel. (011) 402 287, 403 765

NOVO

VARAMIT

NOVI PREPARAT ZA BORBO PROTI VAROZI

- je v obliki dimnih lističev — dvajset lističev je v enem zavitku
- pri zdravljenju ne potrebujemo kadilnika, ker tleče lističe obesimo na mrežo okenca AŽ panja
- uporaba je enostavna in hitra — panj popolnoma zapremo za eno uro nato pa odpremo žrela panjev
- preparat Varamit je uradno registriran pri pristojnih organih
- ne škoduje zalegi in čebelarjem

Zavitke po dvajset lističev lahko nabavijo čebelarji na naslov: Pčelarski kombinat Beograd, Gavril Principa 3 ali tel. 011 624 436. Čebelarske organizacije in društva pa na naslov Pčelarski kombinat Beograd, Svetonikolski trg 4 ali na tel. (011) 626 141. Zdravilo vam pošljemo tudi po pošti.

ČEBELARJI — KUHA VOŠČIN

Vsako količino voščin, in ob vsakem letnem času, vam prekuham v vosku. Kuham na novih napravah z najsodobnejšo tehnologijo, zato je izkoristek voska večji. Strojno izdelujem tudi satnice. Ivan Rupnik, Vojkarska 25, 65280 Idrija.

List izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992. Izdajateljski svet: Andrej Petelin, predsednik; člani: inž. Alojz Podjavoršek, Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Boris Slavec, Marjana Hönigsfeld, dr. Jože Korošec.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivic, Boris Slavec.

Odgovorni urednik: inž. Jože Babnik.

Glavni urednik: Janez Mihelič prof.

Lektor: Danica Bizjak prof.

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex — Boris Slavec.

Letna naročnina za nečlane 700.—, za tujino 1200.—, za člane čebelarskih organizacij drugih republik 700.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 70.— dinarjev za tujino 110.— dinarjev.

Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 10.000 din, pol strani 6000 din, četrt strani — 3000 din. Splošni oglasi: beseda 20 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 20 dinarjev. Članarina znaša 450.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

St. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Revijo sofinancira RSS.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 9.300 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.